Контрольный экземпляр

МАССАВА А СУББОТНИКЕ ГIО!

Массе а мехкий пролетараш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьйла 1923 шера дейа ● ШОАТТА, 20 АПРЕЛЬ, 1985 ШУ. ● № 47 (7082). ● Мах 3 кап.

22 АПРЕЛЕ В. И. ЛЕНИНА 115 ШУ ДУЗ

Владимир Ильич Ленин (Сурт диллад художника П. Васильева).
ТАСС фотохроника.

М. С. ГОРБАЧЕВ г. МОСКВАН ПРОЛЕТАРСКИ РАЙОНА КЪАХЬЕГАМХОШЦА ВIАШАГIКХЕТАР

Столица къахьегамхошца, дерригача советски халкъоа санна, тIабийрзза, болх бу пятилетка чакхйоалача шера заданеш кхоачашъяра, бахама боаггIара накъахьа гIерт уж парте XXVII съезда. Москвичашца цу хьакъехьа дийцар КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачевна 16-чеи 17-чеи апреле столица Пролетарски района къахьегамхошца вIашагIкхийттача хана.

Укхала, индустриальни Москван дега юкъе, гуль-ьйй Iалавмете дукха йоккхий промышленни предприятеш. Царна юкъе я И. А. Лихачева цIерагIа автозавод — ЗИЛ яхача производственни объединене керттера предприяти, С. М. Кирова цIерагIа «Динамо» яха электромашинашъю завод, Московски кемаш дуи кемаш тоадуи завод, ТЭЦ-9, «Радуга» яха швейни объединени, НИИ санна йола индустре Iалаьматаш. Цар продукци разработкаш йоизаш я берригача мехка.

Производствана интенсификаци яра, продукце дикал лакхъяра декхараш толаме кхоачашдара къахьегама коллективаш сарIагIьяхара гIулакха партийни организацей лоархIам лакхбарах хилар къамаьл КПСС Пролетарски райкома бюро членашца. ЧIоагIа уйла тIаяхийтар цхьайттаталагIча пятилетке социально-экономически дегIаахара планаш кхоачашъяра. Района къахьегама коллективашца партийни организаце кулгалца толаме кхоачашъю производственни заданеш, чакхйоах Iилма-технически прогресса программа. Ма ярра йийцар актуальни социальни проблемаш — чуIа цIенош хьалдара лелам, торговле, транспорта, медицина предприятейн учрежденейн гIулакхаш. Перспективаш юкъача хана уйла тIаяхийтар чурча кхоачамашта, белгалдаьккхар проблемаш къестаярца комплексни никъ лелабара опытах пайда ийбелга доархIаме хилар.

М. С. Горбачев И. А. Лихачева цIерагIча завода корпусашкен цехашкен хилар, нахаца беседаш йир цо цар балдаш деча моттигашка, ма дарра дийзар къахьегамек бытеи хьалаш. Цига йийцар ЗИЛ дегIайбалаяра перспективаш, Iилма-технически прогресс сихъярах, къахьегама овсарле дакхълрен автомобилий дикаден даькъе дунен тIа дикагIдолча хьокхамашка кхачанов дарг ца хиларах дола дешаш. ЧIоагIа уйла тIаяхийтар доагор дикка кходелга Iалашдеш йола дизельни двигатель даттача автомашинай керда моделаш кийчъяран арахецаран.

Автомобилаш ераша дийцар масштабни реконструкци ечa юкъагIа коллективо къестаечa проблемех. Беседашка дакъа лоацаш хиннараш дIа-юха дагабийлар производствана управлени ярен боахама механизм эргаяьккха тоаярен дешашта.

ЗИЛа болхлошца, специалисташца дувцар предприяте кхоачамех, къахьегам вIаштIехьбоаккхилген цуна стимулировани елген дIахо а эргадаханза, поставщикашцара бувзамаш тоаданза дарг ца хиларах. Социалистически общества законаш, моральни материальни стимулаш даим тIаерзаль хила еза къахьегама дисциплина и к а чIоагIъяра, балхаш тIара кадраш дукха хувцалуга кIезигдара, гIулакх дош ца хетачох лелаларца эффективни къовсам лоаттабара. Предложенеш йора, белгала аьлча, цхьан предприяте болх баь ставк хиларах производственникашта алапеш IотIатохара хьакъехьа. ТIаккха къахьегама коллективаш шоай метте хургьяр, кадраш шо-шоай балхаш тIа чIоагIлургьяр, цар квалификацеи дикка лакхлургьяр.

Автосборочни корпусе вIашагIкхетар хилар предприяте къахьегама коллективай викалашца. Къамаьлаш дераша хьаккхайкадора, къахьегама хьинар айде. Даькен экономически оборонни вина чIоагIбеча, халкъа боахама технически прогресс ечъ, из интенсивни вахьхъа тIа бовккхача доккха дакъа даца лаьрхIа шоаш хилар.

ГIулбеннарашна йист хулаш, М. С. Горбачева аьлар, ленински традицена тешаме йола парти даим хадкъала дагаювл. ХIанз обществана хьалхашка доккхий декхараш латт мохк социально-экономически дегIабоалабелга сихдара. ЛоархIаме да производство дегIайоалаяра, продукце дикал лакхъяра тIадеряадаь низаш дебедар. Цуния юкъе доккха дакъа лаца дезаш я къахьегама коллективаш. Интенсификаце проблемаш къестаеча хана йоахо е йоагIа предприятеша ритмично болх бара, технологически, плановн, къахьегама дисциплина лаьрагIа лелаяра. Техникана шерра модернизаци а еш, проекташта майрра юкъекхаьнха иргьац къахьегама овсарле оалангара деза эргайоаккхилга IалашдергIодаш йола решенеш. М. С. Горбачева автозаводаш тIахьийхар производствана интенсификаци яра экономически стимулех шерагIа пайда эцара, творчески инициатива хьалхалхара, лоархIаметIара технически организационни проблемаш къестаеча хана хIаране уйла мукъа йитара.

КПСС ЦК Генеральни секретара дийцар парте, Советски пачхьалкхено чакхбоахача машар безача арахьарча политически никъах. Автомобилашъераш дег тIара даькъала бийцар по хьатIадоагIача ЦхьоалагIча майца, Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа советски халкъо Котало яьнка 40 шу дизарца. ловца баьккхар царна керда къахьегама толамаш дахар, могаш-маьрша, ираз долаш бахер ловш, дIакхайкадир, автомобилашъераша, берригача советски наха а санна, ленински коммунистически субботник хьинаречa къахьегамца белгалдоаккхаргдоагаш дог тийна хилар.

М. С. Горбачев йоккхача, сихха детIаухаш йолча района чуIеча цIеной моттиге — Ногатино хилар. № 514 йолча школе преподавателашца беседаш еча хаха дийцар юкъерча образование реформа чакхъяяккарца дувзаденa цхьадола практически дешаш. Деш хиича къамаьл, белгала аьлча, дешара керда программаш кийчъяра хьакъехьа, къахьегамца кхетам баларах, дешара процессе компьютерни техниках пайда эцара хьакъехьа дар. Классашкен производственни мастерскейшкен къамаьл хилар берашца цар дешарах, къахьегамах, кургйола профессеш харжарах лаьца.

Района цхьан универсаме торговли министа вIаштIехьъяьккхай хьежар М. С. Горбачев. Тина тIа баьхкараша къамаьл хилар цул царна хьаштдараш кхоачашдара хьакъехьа деча гIулакхех лаьца, хилча бакъахьа хетараш тернадир.

№ 53 йолча городской больнице кхачача къамаьл юкъедьлар медицински болхлоштен пациенташтен дагайоахкача проблемай хьакъехьа. Цига гIеттадир дарбаш учрежденеш хIанзарча техникацен молхашцен Iаьлаяйкъяра, лорий, юкъерчен оIамагIчен медицински персонала къахьегамах мах телара дешаш. Медицински гIулакхаш делген уваходита Iунал делген тоадара тароех дийцар.

Район йоваш лелача хана Михаил Сергеевич шоайцига хьоапалгIа хьйхар Никишингар кьопача дезало — гIишлохочо Тамараси Главмосавтотранса болхлочо Вячеславен. Цар шоай квартира дIахьекхар, балхах, вахарах дийцар. дIахорча планашта дагабьлар.

Пролетарски районе вIашагIкхийттача метте М. С. Горбачевца ихьана бар КПСС ЦК Политбюро член, КПСС МГК хьалхара секретарь В. В. Гришин, хIьта иштта КПСС МГК секретарь Л. А. Борисов, Моссовета исполкома председатель В. Ф. Промыслов, автомобильни промышленноста министр В. Н. Поляков, КПСС Пролетарски райкома хьалхара секретарь А. Ф. Корчагин, Пролетарски райисполкома председатель А. А. Никитин.

(ТАСС).

ВЕТЕРАНАШЦА ВIАШАГIКХЕТАР

Селхан КПСС Нохч-ГIалгIай обкома заседаней зале республика кулгалхошца вIашагIкхийтар парте, тIема, къахьегама ветеранаш.

ВIашагIкхетар хьадийллар парте обкома секретара З. А. Яндиевас.

ТIаккха гулбеннараштa тьалхашца къамаьл дир КПСС обкома хьалхарча секретара В. К. Фотеева. Цо шерра дийцар республика дегIаухача карагIдийнарех, дIахорча перспективех, парте XXVII съезда пакъадахара оча кийчонах. Ветераний терко тIаззар экономически социальни вахар дегIаххувлачара цхьадолча низъалча дешашта. ГIо дийхар царгара цу гIулакхашта шоай ниэ а хьалкъал а тIадерзадара.

Ветеранаша вахара ерригача оагIонашка гойтача бертача гIулакхех дийцар укхаза къамаьлаш дьйча партен къахьегамен ветераний республикански совета председателa, Грозненски мехкдаьтта институтa доцента В. И. Фильнин, партен къахьегамен ветераний городской совета председателa Г. А. Раздорскe, парте а тIема а ветерана Б. И. Магомаева. Коммунистически парте ЦК, Советски правительствас ветераний вахара гIулакхий хаддинза йоахо ярах шоаш чIоагIа хам беш а республика общественни вахаре хьинаре дакъа лоццаргдолаш а хилар хьаьлар.

Бухсоццаш парте ветеранашa дьйча хаттарашта жоп делар В. К. Фотеева. Цар маьхера предложенеш, вай вахар иразегIа, цIенагIа хилар чIоагIа хьашт долаш цар дIадехараш практически балха юкъе а хьоп кхоачашдергхиларах тешам белар. Царна цIаьхха дег тIара баркал а оалаш хьатIахулача цIейшта — В. И. Ленин вань 115 шу, Коталон Ден 40 шу дизарца — уж даькъала буваш лоаца баькхар.

ВIашагIкхетаре иштта бар парте Грозненски горкома хьалхара секретарь Н. И. Семенов, НГIАССР Министрий Совета председателa заместитель А. И. Иванов.

ОЗИЕВ Салман

ЛЕНИНГА

ПОЭМА ТIАРА ДАКЪА

Сийлахь Ленин,
Из хьа сийле,
Йиста боарам,
Оза тараз,
Цхьанна сага
Укх дунен тIа
Короп дац.
Бокъо йоацаш,
Миска, гIийла
Даьха халкъаш
Мукъал, ираз,
Шоаш мел хьийтар
Тахан шоашка
Доацаш бац.

Лоаман халкъий
Хьоцара безам,—
Шоай дегашка
Цар хьо лархIар,—
Метто ала
Йиш ца хилаал
Доккха да.
ХIара юрта,
ХIара дезал
Хьох шоай да.
Шоай баьчча лоархIаш,
Дега ала,
Дега безам
Хьона душ ба.

Сага кIерам
Боацаш ваьхар
ХIанз Ильича
Лампа йоагош,
ГIоз а ваьшна,
Хьона баркал
Яхаш ва,
Шерчашца цний

Лаьттилг аьхар,
ХIанз тракторца
Гота йоаллош,
Да а хинна,
Юкъар лаьтта
Оахаш ва.

Дешар ховрех
Цхьа саг воацаш,
Баьде яьха
Лоаман юрташ
Дешар, хьаькъал
Шерра дегIадена я.
Цхьаккха юрт яц
Говзаш боацаш,
Эргадаьннад
Юртий сурташ,
Нах хIанз лаькъал,
ГIоза вахар
Долаш ба.

Лоаманхоша
Сийдеш, хьона
ДегIа памятникаш дагIа,
Шоашта безаш,
Хьо шоай баьчча
Воландаь.
Лоаман нахах
Къьона, къона
Мел волчоа хьо
Дег чу вагIа,
Хьоцара безам
Дагахь боккха
Боландаь.

Вей халкъаша
ХIара денна,
Шоаш мел долча

Боаха толам,
Раьза хинна,
Хьа сийдолча
Церца боах,
Халкъаш царгIатдаха,
аьяна,

Iа баь сийлахь
Боккха хьехам
Укх дунешна
Хьокхам телаш,
ДIачакхбоах.

Хьа сийлахьча
Байракха кIел,
Iа кхелла из
Керда дуне,
Сийрдадаьнна,
Толамашца додаш латт.
Даиман хьо
Вувцаш даькъал,
Хьа никъ ийса
Хилар бахье,
Цу тIа даьнна,
Дунен халкъаш дIаэттад.

Хьа хьехамах
Пайда эцаш,
Хьона мутIахь
Мел волчунна
Даиманна,
Хьо лергвоацаш,
Дийна ва.
Хьа сийрдача
Наькъах тешаш,
Цу тIа ваьнна
Водачунна,
Хьа никъ санна,
Хьо массаза вахаргва.

КПСС ЦК ПОЛИТБЮРО

КПСС ЦК Политбюрос шийй арIагIанарта заседание хьажа а хьежа, чIоагIйир 1985 шера 8 апреле КПСС ЦК хиннача вIашагIкхетаре промышленни объединенейн предприятейн, колхозий а совхозий а, производственни бригадий кулгалхоша, специалисташен Iилманхошен тайина предложенеш кхоачашъяра тIаерзаль мероприятеш. Из вIашагIкхетар долча хаама тайина предложенеш, Политбюро заседание белгал ма дакхара, боккхача лоархIаме я мохк экономически социальни дегIабоалабара керттера лостамаш кийчдара, производствана интенсификаци яра, боахама механизми управленени эргалькхха тоаяра, къахьегама коллективай хьинари инициативен айяра.

Политбюрос СССР Госплана, СССР Госснаба, СССР финансай Министерствана, кхыча министерствашта ведомствашта тIадиллад вIашагIкхетаре тайина предложенеш практически чакхъяхара де дезараш кийчделга а КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен уж дIачулулга а. Цу цхьан ханна къаьстта уйла гIайохийтаргья планировани тоаяра, Iилман ларда тIа из дукхагIа бакъъяра, предприятешта чIоагIдеш дола планови хьокхамаш а хIаьта иштта царгара хьаехаш йола отчетни даннеш а кIезигъяра. Эттара хьалхарча арIгIанара декхар да боахама механизм Iилма - технически прогресс сихъяран арахецача продукце дикал лакхъяран чIоагIагIа тIаерзаяр. Цуана тIадерзадаь хила деза къахьегама коллективашта еш йола экономически стимулировани, къахьегамхошта еш йола материальни моральни поощрени эргалькхха тоаяр, къахьегам вIаштIехьбаккхара бригадни формаш дегIайоалаяра, эттара хьалха боахама расчета принципаш тIа а йоалаеш. ЧIоагIбанза баргбоацаш лаьрхIаб управлене, цу даькъе агропромышленни комплексана ечун а, прогрессиви организационни структураш юкъехкахьара, промышленносте Iилма - производственни объединенеш вIашагIйоххара болх.

Миничермета организацеш халкъа боахама металлопродукци лоаттаяра тIехьайнеарах дола дош дийца а дийца, Политбюрос цу тайпара гIулакх метаргдоацилга лирагIча тайпара дIахайтар СССР-ен Украински ССР-ен Iаьржача металлурге министрашта И. П. Казанцан Д. П. Галкинан, царгара хьадийхар поапта карарча предприятеш балха тIа наьха санна эргало елга, пятилеткачакхйоалача шерара планови заданеш тешаме кхоачашъелга Iалашдар. СССР Госпланен Госснабен, машинашъя Министерства, энергетикан электрификацен Министерства, кхыча министерствайн ведомствайн кулгалхошта тIадожадаьд халкъа боахама цу лоархIамегIарча даькъа уйла чIоагIагIа тIайохийтилга, хиланза аргйоаца материалаш плановагIа лоаттаелга, предприятеш энергеца цахадаш Iалашъелга, бийдали металлопродукции дIа-хьа кхухьилга вийсса кхоачашдар.

Мехкдаьтта, газови промышленноста предприятешн геологоразведочни организацеши технически эргаяьхха кийчъяра кхы тIа а де дезарех доача дешага хьежаб. Цу дешах лаьца тIайийдача КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен соцам тIа оттадаьд шийтталагIча пятилетке болх бен йолча дукхача предприятешта реконструкци елга, буруш детте мехкдаьтта промысловни оборудовани, геофизически аппаратура прогрессивни тайпаш, скважинаш йоахаш бурув тохаран мехкдаьтта дахаран эша материалаш кийчъю керда мощносташ болх бе йолайоллийтилга, турбаш дукха а дукхагIа арахецилта. Чакхдаха кийчдаьча гIулакхий комплексо йиш хулийтаргья мехкдаьтта, газови промышленноста а геологе организацей а балха технико - экономически хьокхамаш дикка тоаде. СССР Энергетически программа заданеш кхоачашъяра хилийза даргдоаца хьалаш вIаштIехьдоахаргда.

КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен соцам тIайийдаб 1986—1990 шерашкен 2000-ча шерага кхачаллца йолча ханен моттигера промышленность дIахо дегIайоалаяра хьакъехьа. Сонам тIа белгалдоаккх бахача наха эшараш дара цу даькъо лоаца тоьал доккха дакъа. Белгалдаьд халкъа эша товараш, къаьстта а дикагIдараш, дукхагIа хьадара, бахача наьха вахарера къаман башхалонаши Iалама - климатически хьалаши теркал а деш цар ассортимент шеръяра тIадерзадаь гIулакхаш. Союзни автономни республикай Министрий Советашта, халкъа депутатий Советий исполкомашта тIадиллад цу хьалашка моттигера бийдал, промышленни юртбоахамей производствана отходаш шерагIа юкъеоэилта Iалашдар, болх беш йолча мощностех пайда дикагIа эцар, предприятешта реконструкци ярен технически уж кхы тIа а кийчъярен наькъаца цар материальни база чIоагIъяр.

Политбюрос хьажа а хьежа, къоабалъяьй цхьадолча мехкий — СЭВ-а члений организацешта дакъа а лоацаш окислени аьча рудай Криворожски горно - обогатительни комбинат хьалъяра СССР Министрий Совето кийчъяь предложенеш.

Къоабалъяьй даим баха юртарча моттигашка болхача дезалашта чуIе цIенош хьалдеи лоаха эцея колхозашта, совхозашта, юртбоахама кхыча предприятешта организацешта телача кредитий боврамех йола предложенеш. Цо дикагIдола хьалаш вIаштIехьдоахаргда кадраш юрташка чIоагIъялийтара, гIо дергда юрташкахьара нах баха пункташ дIахо тоаяра.

КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен соцам тIа белгалъяьй город Еревана городской боахам 1986 — 1990 шерашка дегIабоалабара программа. Цу программо лерхI чуIа цIенош, деша даха ха йоацача берий учрежденеш, юкъарча дешара школаш, больницаш, поликлиникаш, городской коммунальни боахама цхьайола кхы объекташ дикка дукхагIа хьалъелгеи эксплуатаце дIателгеи. Белгалдаьд производственни объекташ, йоахала магистральни сеташ хьалъелга, реконструкци елга, шеръелга, хIаьта иштта Армянски ССР столица фенхини бассейнаш бIех ца яйтара тIадерзадаь гIулакхаш чакхдоахилга.

КПСС ЦК Политбюро заседание дийцад пачхьалкхен, боахама, социально - культурни гIирсаш хьалдара а Коммунистически партен Советски пачхьалкхено арахьарча политически гIулакхий а цхьадола кхы дешаш.

КЪАХЬЕГАМА ЦIЕЙ

Грозненча ерригача предприятешкара, организацешкара, учрежденешкара 20 апреле шоаш де лерхIачох лаьца хьалхе дена хоамаш кхад коммунистически субботник дара йолча городской штабе. Цар визаьба а, кхоачамашка а хьежиа из да е дад хьожаш тохкамаш даьд штабо, хадийгIад тайп - тайпарча къахьегама коллективай отчеташка. Из деш къаьстта теркам тIаухийтар чура резерваш хьагучаяхара, алхха кхоь энергоресурсаш, бийдал, материалаш мара дIа ца йохийташ цу дийнахьа дергдар хьалхе къовстадара. Иштта, теркалдир шоай массазарча балха моттигашка къахьегаргдолчар а городе улицашка, кошка лостами цхьалхон ел хургболчар а доахаргд... жулаш, царна паргIатен хийцадан болх хьабара мел эшар Iалашдара йоахо йир.

«Ше шоаттади» хьатIаккхчалехьа цуп чотагIа хIанзле шоай дакъа юкъедахьа кхайнад цхьаболчар. Машинашкъалоша 28 состав дIа-юха йигай кхоьча доагора-энергетически ресурсех пайда а эцаш, бииъ тепловоз тоабьб, маневрови бригадай 41 вахта шоаш даькка эзар сом пятилетка фонде дIаденнад.

Иштта организаторски массово - политически болх чакхбаккхар бахьан долеш хIара шера В. И. Ленин ваьнча дента кхочаш чакхдоаккхий дола шоай традиционни къахьегама цIей барт цхьоагIонца деззе, цуна хIарано ма хулла дукхагIа дакъа юкъедакха дагаболаш тахан арабаьккхаб грозненцаш.

Iуррe а дена шоай балха моттигашка дIаэттав Грозненa 70 эзар совгIа болхло, 170 эзар совгIа вар город тоаяь хотьеш ва.

Города промышленни предприятеша таханарча дийнахьа арахецаргья цхьа миллион сом совгIа мах бола продукци, цох дикка дакъа пачхьалкхен дикала Знак тIалаттам я.

Кхоь доагора - энергетически ресурсаш дIа а йохийташ, болх беш а 30 предприяти организаци, 600 цех, участок, смена, бригада, берриге дIалаьрхIача 10 эзар саг. Цу гIулакха оцло дакъа юкъехьу Ленина орден лелаеча «Грознефть», «Оргтехника» объединеней, «Союзавтоматстрой», «Автоспецоборудование» опытно - экспериментальни заводашa, макаронни фабрика, кхыча коллективашца.

Къахьегама цIей дездеча укх дийнахьа шоай пятилеткa заданеш кхоачашъяьяха лаьрхIа я Грозненски консерваш ю завод, маькха изделеш ю комбинат, Нохч - ГIалгIай «Промстройматериалы» объединене РСУ, кхыйола предприятеши организацеши, хIаьта иштта ши эзар болхло.

Города къахьегамхой шоаш даькка 183 эзар сом пятилетка фонде дIадаха лаьрхIа ба.

С. ШАБИЕВ.

Де дезараш — доккхий гIулакхаш

Укх деношка М. Д. Миллионщикова цIерагIча Грозненча мехкдаьтта институтa актови зале города вузий студентий преподавателий вIашагIкхетар хилар республика кулгалхошца. Кагирхой а цар хьехамчаш а болча баьхкабар КПСС Нохч - ГIалгIай обкома хьалхара секретарь В. К. Фотеев, обкома секретарь З. А. Яндиева, обкома отделий заведующеш, КПСС Грозненски горкома хьалхара секретарь Н. И. Семенов, НГIАССР Министрий Совета председателa заместитель Т. У. Махмудхаджиева, Грозненски горисполкома председатель В. М. Шамардин, КПСС обкома бехктокхаме болхлой, министерствай, ведомствай кулгалхой.

ВIашагIкхетар хьадийллар ВЛКСМ Нохч - ГIалгIай обкома секретара Г. Чумакова.

Таханара студент — из ва кхоана общественни производстве, Iилман лабораторе къахьегар, вагирхой хьехамча хинна дIаотта везар. ХIаьта из иштта хургва ха дезаш да тахан, хIана аьлча, дьатIайоагIача шийтталагIча пятилетке цуна хьалхашка оттаргдараш доккхий декхараш да. Цудухьа, царга хиннача вIашагIкхетаре КПСС обкома хьалхара секретарь В. К. Фотеев, алхха республика дегIакхувлара дIахо де лерхIарех дийца Iанзар. Къаьстта а белгалдаьккхар, тIадиллача гIулакхах бола бехктокхам бизза кхетабарах дола дош.

ВIашагIкхетаре къамаьл дир Грозненски мехкдаьтта институтa, университета а пединститута а студенташа И. Серебряковас, А. Мельниченкос, Л. Тариевас, А. Визирова, И. Яшуркаевас. Цар дийцар студентий вахаре нийслуча проблемех: дешара а салаIара а материальни базах, производственни практика вIаштIехьъяккхарах а къахьегама семестре дакъа лацарах а, знаней дикал лакхъярах.

Нохч - ГIалгIай пачхьалкхен университета комсомола комитета секретара Г. Сайдаевас студентий цIерагIа барнал аьлар республика кулгалхошта, вIашагIкхетаре бахкарах.

В. К. Фотеева жоп делар студентий дукхача хаттарашта.

Цул тIехьагIа вузий студентий художественни самодеятельноста коллективаша доккха концерт делар.

ЛЕНИНА ГIУЛАКХ ДАХАШ А КОТДУВЛАШ А ДА!

Ленина орден лелаераша дувц

НИЗ КХОБЕРГБАЦ

Тхъо шу' хиина Iаь аз кулгалдеш йолча звенос хьалхIаш кхею. Дуккха а механизаторашт санна аз кура культура езаенна ва со а. Доалдарген къахьегарген хьежже дика хьийхье хьахул хьаьнIаш. Цхьа шу дIадахийтадац звенос вIалагIа яха йоагIарел шозза а кхы кулгагIа а хIара гектара тIара хьаьнIаш ца йоахаш.

Ишта, карарча пятилетка дий шера 5002 тонн фуальяха хьаьнIаш ялай са звенос 200 гектар хулача кхай тIара. ВIалагIа яха йоагIараш 2120 тонн йолаш. ХIара гектара тIара 71 центнер а йоахкаш къайстта дика хьуакъайир оаха из культура дIадахача шера.

Кхы а лакхагIа хьунъкъам кхобир Кодзоев Вахьаудина кулгалдеча звенос. Цун механизаторашт рекорд а оттаеш 200 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара 106,3 центнер а йоахкаш.

Карарча шера хьаьнIаш хьуннкъаьра КПСС Нохч-ГIалгIай обкоме хинача вIашагIкхетаре дакъа лоацаш вар со а. Ая чIоагIа уйла тIайохийташ лаьйргIар республика гIоргбаьнача хьаьнIаш лелаераша Кодзоев Вахьаудина, Захаев Лечас, Гайтамирза Шарвани, Чеботарев Николая, кхыбараша из лакхе культура юацаш дацьта къамальлашка.

Цар а кхы дукхача механизатораша а санна, дош ду аз, лакха хьунъкъам болаш хьаьнIаш хьалийхейра низ ца кхобеш ха ца къосаш къахьега, 200 гектара тIа хьалийхейргьа звено из культура укх шера а, Лаьтта хьакхе а кийтдаь Iодиллад, Агротехника бокъонаше дIа ма дехкара минеральни органически удобренешта хьаьийдаьд, дика фу Iалашдаьд, техника кийчьяй. Лоацца аьлча, индустриальни технологегIа хьаьнIаш хьалийхейрца дувзаденна деррига балхаш сихен дакен чакхдахара мел эшар долаш ба механизатораш. Тха звенос а дехкар тIайц хIара гектара тIара карарча шара 70 центнерал кIезигагIа йоацаш хьаьнIаш яха. Из да КПСС XXVII съезда са звеноцарча болхлоша кийчду совгIат.

Ю. ГЕЛИСХАНОВ,
Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза звеньевой, Ленинея Къахьегама Цlеча Байракхен орденаш лелаер.

В. И. Ленин Смольне телефона тIа ва. (Сурт дилла РСФСР искусстваш заслуженни деятела П. Васильева). ТАСС фотохроника.

Ленина байракха кIал, Коммунистически парте кулгалца — долле, коммунистически кхоллаиаш деча керда коталонаш яха!

(КПСС ЦК ТIаьхьехалашцара).

ХАЛАЧА НОВКЪА

ОЧЕРК

«Директор» аьнна яздаьий шортта дIа а йийлла чуваьлча, чуйнна яздеш ягIача кхалсагах бIаргихийтар са, Дукха дикадар хеззадар сона Назранерча № 13 йолча школа - интерната кулгалхочох Тангиева ИбраьхIима Лидайх дувцаш. Сел дукха ха яьннаеше а лоа санна корта кIаIбенна кхалсаг хьалгIеттар ше ягIачар, хIаьта эггара хьалха аз эийра кIаьддения, этта цун бIаргаш. — Болх дукха хила безе, — уйла оссар са дег чу. Цхьабакъда, тха къамьал хоттаделча тхьовра хиина кIаьдъялар сиха дIадаьлар цун юкъ тIара.

Ткъаь бархI шу дIадейнад цу кхалсаго кхувшйоагIа къона тIехье цIена, хьаьнъал долаш, вай мехка а наха а пайдане хургйолаш кхее гIерташ. Цу юкъа дукха халонаш хиннай цун нахаре. Цу наькъак лаьца ИбраьхIима Лидас лувцаш со цецваьлар цун деналах, хьинарах, педагогически болх боарам боацаш безарах.

Геттара къона хиннай Тангиева шийн къахьегама никъ дIаболабеча хана. Джамбульски педагогически училище чакхъяьккхача, 1957 шера йоагIа из Назране цу хана цаI мара ца хиннача, хIанз № 2 йолча школе. Таханардараш санна хиннадац цу ханара хьалаш, шийна тIачIоагIъяьча кхоалагIча класса дешархошца отар чу занятеш чакхъяха йиздай, тоьаш хиннац парташ. ТIехьаюсарех лоархIаш хиннай 22 шу дейннача Лидайга эггара хьалха нхаьча класс. Къонача хьехархочо классе болх миштa бу хьажа наIарга ладувгIа ухаш хиннаб йоккхагIа опыт йола педагогаш. Цхьа шу далале дагIчарех цаI хиина дIанхай тIехьаюсаш хиина класс. Ше-шегIа хьахиннадацар из. дукхагIйола ха ма хулла дешархоща яккха гIийртай педагог. Царца ара ловзаш бIаргайча цхьабараша цох бехкаш доахар: «Хьажал фуд йоIо леладер — бераштa юкъе а льнна ловзаш».

Дукха шераш дIаихад пул тIехьагIа, бакъда хьалхара хьехархо йицъеш бац цу хана дешабаьгIараш. Назране бахаш бола царех цхьабараш хIанз бIаргабайча, уж шоай балхаш тIа а, цIена дезал кхебеш а болга хайча Тангиевай дега лоIам хул. Каст-каста доагIа цунга шоашта ниса никъ хьехарах баркал оалаш дола наьхатаIа а. Вай мехка тайп-тайпарча мыIигашка бахаш ба цо хьийхараш. Царех ба Грознера Дзейтова Лида, Гагиева Диба, Якуте къахьегаш вола Эсмурзиев Азмат-Гири, кхыбараш. Шоаш школа чакхъяьккхачул тIехьагIа итт шу даьлча хьехархо йолча вIашагIкхийтта хиннаб цхьан классе дийшараш. Ма йоккхa дегагIоз хиннай цох Тангиевайна, хIаравар вахаре шийн моттиг хьа а лаьца дIаводаддаь.

1958 шера хьехархочун шийн говзал кхы тIа лакхъе лоархI цо. Деша йода Нохч-ГIалгIай пачхахьалкхен педагогически институте филологически факультете. Заочно деша а дешаш хьахулаш йоагIар эрсий мотти литературен хьехархдола педагот. Атта хиннадий аьлча, вIалла а хиннадац йоIа дийнахьа болх а беш, бус дешархой тетрадашка хьожаш, экзаменашта кийчо еш учебникаш дешаш ягIа. Шийна хулаш йола хало теркал ца е гIертар из, хIана аьлча, ше кхача гIертачунга этта кхоачалургйоацилга хьалхе хаьтадеш хиннадаь.

Цу шера ИбраьхIима Лидай доккха сий ду. Аьлтий-Юртарча хоржамий округе гIолла из хорж Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла. Цу гIулакхо къаьстта а чIоагIа тепал ду Тангиева наха езаш, йоазаш сиг хилара. Из езайолийташ дола керттера бахьанаш хиннад сонта-кура ца хилар, шийн болх тIехдика беш хилар.

— Плотник е слесарь цкъаза гIалатвоалаш, дахчех е аьшках хIама харцахьа хьаеш моттигаш нийсъяла тарлу, цхьабакъда хьехархочун бокъо яц гIалатвала, хIана аьлча, къона тIехье я цо кхеер, тIаккха из хьакъал долаш, догцIена хургйолаш кхее ма езий, — йоах Тангиевас.

Дукха гIулакхаш хул педагога депутат хилларах тарра кхоачашде дезаш. Цхьаннахьа никъ товбайта, хий диллийта, кхы массагI да уж. Цу балха къаьгта гучайоал кхалсага оалал: эшшача гIо де кийча хилар, нахаца мотт бувца хар, царна дезачунга хьажа гIертар. Оалаш да: нах безар наха а веза, аьле. Уж дешаш майрра ала мегаргда юцаш йолча кхалсагах.

1960 шу... Из шу цIаккха диц ца луш дег чу латтаргда хьехархочоа, хIана аьлча, цу шера шийн вахаре доккха дика хиннадаь. Дунен халкъашта юкъара кхалнаьха цIей 8 марта дезду 50 шу дузаш кхаъ бера Тангиевайга меттел. районерча берригача хьехархошка а. ИбраьхIима Лидайна деннадар деза совгIат — Ленина орден. Цуп болх зер а цуп лакха мах бар а дар из.

— Училище, институте хьийхача хьехархой, школе еча гIо даьча опыт хиннача педагогий къахьегама а лакхара мах бар да аьнна хет сона из деза совгIат сайна далар, — яхаш дувц цо.

Хьехархочун болх бу кхо шу даьннача хана лу цунна из орден, цу лоацача хана йоккха говзал йола педагог ше хилар дIагойта вIаштIехьдаьннад цун.

ХIаьта, хIара шера баьчча ваь ди хьатIаккхоачаш доккха цIей хул ТангиевгIар дезале. Курал а еш ИбраьхIима Лидас наькха тIа юол Ленина орден, тIаккха кхы а безамегIа, хьамсарагIа бIарахьеж дезал шоай нанна.

Педагог йолаш цо болх баьб Сунженски районерча, Толстой - Юртарча, Назранерча школашка. Хьалкхебаьб бIарчча поахала викалаш. ХIаьта из хиннай хьехархо, завуч, 1977 шера дения Назранерча № 13 йолча школа - интерната директор я.

— Дукха ха йоацаш «Къахьегама ветеран» яха медаль еннай сона, — йоах Тангиевас.

Цхьабакъда, ветеран хIанз а хьнарах йиза, даим а балха тIа кердадер лехаш я. Халонаш а дукха нийслу.

— Со-м лоархIаергъяцар директора балхах, нагахьа сапна оагIув хьаллоаш, вешача гIо деш йола хьехархой коллектив, ниььаш, техничкаш бецаре, — дIахо а дувц директора.

Цкъаза боад къовлабелча а лампа йоагIаш хул кулгалхочун кабинете. Чу а ца йодаш, болх беш ягIа... Цхьадале, болх а уйла е еззарш а дукха да: гаьнна йоала столовн, бераш дийша дада моттигаш гоття я... ШоалагIа-дале цIагIа сагота я, хIана аьлча, алхха ворхIагIча классе дешаш йола йиIиг — Лейла мара ца юсаш, кхоккха а воI цIагIа вац. ВоккхагIвола Роберт Ульяновски юрта боахама институт яьккхачул тIехьагIа эскаре гIулакх деш ва, Беслан хIанз Грознерча мехкдаьтта института гIишлопъяра факультет йоаьххаш воалл, зIамагIвола Тимур а эскаре ва. Каст-каста доагIа эскаре бахарашкара кехаташ, цкъаза цхьаггарра массехк а доагIаш. Вахар ма дарра довзийтача нанна баркал вал цар, дех цунгара шийн упахцIело лоранр: «Тхона чIоагIа еза хьо», — йоах.

ЦIенда воцаш, ИбраьхIима Лида йиса нIис шу да. Цхьаькха а хало IотIайпкар баламашта.

— Алхха вар воцаш йиса Iензар со цу хана, везза вола доттагIа, дикагIвола гIонча воцаш йисар, — дагалувц цо шийн мар «РСФСР заслуженни ветеринарни лор» хиина Тангиев Iаддал - ВоахIапа Мухьмад.

Эггара доккхагIдола бер а шийтта шу даьнна мара дацар, цIендаь а цIеннаьна а дукъ тIадиса кхалсаг йоханзар, духьалъэттар вахара халонашта царел кот а яьлар. Котъялар даим а наха юкъе хила, болх дукхагIа бе гIийртандаь.

— Интернатера чуяхача, мукъача хана фу ду Iа? — хетт аз директорга.

— Мукъа хи... Воккъалдар аьлча сона-м дагадагIац сай мукъа ха хинна, — йоах цо. — Цхьабакъда, кIезига а мукъайоаларе лаьттанца болх бе, эпзаш кхеде, Iалаьца дукхагIа хила безам бар.

КхувшйоагIача тIехьено, къаьстта а къонача хьехархоша дика масал эца мегаргдолаш да коммуниста, Ленина ордена кавалера, халкъа просвещене отличника Тангиева ИбраьхIима Лидай вахар. Визза волча советски сага хила ма доагIара да цун вахар.

С. АРЧАКОВ.

Ленина орден лелаераша дувц

ГIОЗА ВАХАР

Дукха ха я укх дунен тIа вахаш аз дьаккхар. Советски Iаьдалца цхьана хьалхахийнал, тепш хиннав цун кразеча шерий а халача хаийн а. Теш хиина ца Iеш, сайна могача тайпара дакъа а лаьцад из чIоагIдеча.

Са да Жерах а цул дай а ахархой хиннаб. Шоай кулгаша хьаьнала къа а хьегаш, вахаца Iанерза бахаш а. Даьхено хьалхашка оттадеш дола декхараш диза кхоачашдеш а хьабаьхкаб.

Iалаьмате йоккха наргIато я вайта кхаьчар. Цудухьа тахан къаьстта эхь да общества шийгара дIадехар дIа ца луш вахар, гIалаташ дувлийтар. ЦIаккха а дицде йиш яц В. И. Ленина аьнна: «Общества ваха а вахаш, общества гIулакхашка диза дакъа ца лацар вIаштIехьа дац» яха дешаш.

Советски Iаьдал далалахьа Iалаьмате къанзо а мIрча а ктеа хиинай вайнаьха, цудухьа цу Iазапа кIалхардоалар духьа, Ленина хьабийла сийрда никъ бахьан долаш денале дакъа лаьцад вай халкъо. Советий Iаьдал доаккхаш а, чIоагIдеш а, лорадеш а.

Революци хиннадаре, таханара наргIато, дийша нах, ираз дола тахане, тешаме кхоане хургъяцар вайга.

Вай парте а правительства а хьинаре къахьет советски наькъа вахар кхы а гIозагIа хилийта, тIом боацаш адам синаргIата дахийта, кхы а чIоагIагIа мраз долаш вай Даьхе кхоаненга йига гIерташ.

Советски халкъа хьалторо кхы а чIоагIагIа тоаергьа кастта хургйолча ленински парте аргIамарча XXVII съездо.

А. ДЗАУРОВ,
РСФСР школа заслуженни хьехархо.

ТХА ДАКЪА А ЮКЪЕГIОРГДА

Ер шу къаьстта белгала да берригача советски наха кастта хургйолча парте XXVII съездаца, Даймехка тIем тIа Котало яьнкха 40 шу дизарца. Цу лоархIамерча цIейитта наькъайодаш шийгара доагIа дакъа юкъедаьха лоархIад СМУ-4 чуйоагIача Зудилова Алла керте латтача тха штукатурий-малярий бригадо а.

Хоаш да, коллектива барт-цхьоагIо хилча йоллагIа гIулакх хало йоацаш чакхдаккха низ кхоачалга. Йиштачерех я, ала деза, тха бригада, цудухье укх шере цхьоагIча квартала алли 140 процент кхоачашъе вIаштIехьдаьннад бригада.

Отделочникий керттера декхар да цIенош чура хоада хир — доттIа хьахарца, кIир тохарца, басараш хьакхарца керлача фусаме наха хоаш волча сага квартира дог хьестаргдолаш хилийтар. Из гIулакх дика кхета а деш хьинаре къахьегарца белгала ба бригадера Аисиева Наташа, Шарипуева Асма, Остроухова Валентина, Посяну Манна, Зибикова Iайша, кхыбараш.

ХIанз Грозне Мира улицагIа 67 квартира йола нах чубаха цIенош хьаха йоллешлий бригада. КПСС XXVII съезд хьаеалача дешта из объект йистехьккха доврга, аьнна, дош деннад оаха, цунах тхоашкара деза совгIат а лоархIаш.

А. СЕРОВ,
РСФСР заслуженни гIишлошхо СМУ-1 штукатур-маляр.

ДОТТАГIАЛА ДОАЗОШ ШЕРЛУ

Ленински район вай республике йоккхагIчарех я. Укхаза бахаш а болх беш а ва кховатгьа къамех вола бIаь ткъо эзар совгIа саг.

Цуп доазон тIа я республике керттерчарех йола предприятеш. Царех я Октябрьски революце орден лелаю «Красный молот» «Автоспецоборудование» яха заводаш, швейни производственни, художественни промыслай объединенеш, экспериментально-мебельни фабрика, гIишлопъю, транспортни, бувзама организацеш. Цар арахеца фонтании арматура, цементировочни агрегаташ, автомашиний подъемникаш, кхыйола продукци вай мехка меттел доазол арахьа а чIоагIа хоатташ я.

Тха районе я студентий дешархойи эггара йоккхагIа йола, отряд, М. Д. Миллионщикова цIерагIча Грознески мехкдаьтта институтеи Л. Н. Толстойя цIерагIча Нохч-ГIалгIай пачхахьалкхен университетеш, ворхI техникумеи училищеи, 30 школеи ПТУ-еи дешаш ба итташ эзараш студенташи дешархойи.

Оаха хан я бу, йоакхо а ю республика бахархошта кхетам баларан цар культурни хьашташ кхоачашдаран Iалаьмате дукха деш йолча Х. Нурадилова цIерагIча къаман, М. Ю. Лермонтова цIерагIча эрсий драматически театрий, Нохч-ГIалгIай пачхахьалкхен «Вайнах» ансамбла а филармоне а, краеведчески музей, республикански а кхыча а библиотекай, вай ханарча дик кинотеатра коллективай.

ГIадлахерца цIераш йоах вай КПСС XXVI съезда делегат, СССР Лакхехьарча Совета депутат «Красный молот» завода электросварщица Умалатова Сажи, РСФСР заслуженни артисташ Шциев Мухьмад, Амаев Дагун, Белоглазов Владимир, НГIАССР заслуженни артистка Яндиева Тамара, башха-дикача спортсмений Тузникова Лидия, Себиев Рамзан санна болча къонача ноахала викалий.

Городе а районе а шерра яхь яьржай КПСС XXVII съезда, Котало Денна, стахановски бозама 50 шу дизара даха ма доагIара накъадахара. БIаьш, эзараш болча къахьегамхоша хIанзде рапорташ деннад шоаш пятилеткаш кхоачашъярах. Царех я «Автоспецоборудование» заводера А. Федоренкос кулгалду бригада коллектив, токарь Р. Шовхалов, шлифовщик А. Кравец, швейни производственни объединенерча шийн бIаь гаргга къахьегамхочо кхоачашъяьй пхе шера задания. Царна юкъе я № 1 йолча филиалера швея Т. Тарасенко, № 6 йолча цехера Р. Магометова, художественни промыслай объединенера раскройщицаш Л. Шахабова, Т. Букалиева, дукха кхыбараш.

Кхетадеш да, вазал нах бахача районе царна интернациональни кхетам балара болх боккхача лоархIамe хилар. Цу гIулакха тха идеологически активо пайда ийбу кхетам балара белха йовзаш йолча формехи методехи. ХIаьта республика кхыча районашка цу хьакъехьа чакхдоахаш долчарел совгIа цхьаькха цхьа хIама а да тхацига укх тIеххьарча иттех шера шийн моттиг хьа а лаьца дIаэтта.

ХIанз массазара традици ларх1а йиш я Къулбаседа Кавказа лоалахарча автономни республикай столицай сийлахь-воккхача баьчча цIи лелаеча йиъ района накъегамхой доттагIала тIехьа дIа-юха леладу гIулакхаш. Цкъа-дале, цар социалистически яхь леларя договораш увттаду, царна итогаш ю, котбаьннарашта аргI-аргIагIа карара нара тела автономни республикай столицай КПСС горкомеи горисполкомеи ЦIе байракхаш лу.

Цул совгIа хIара шера август бетта ерригача районий викалаш цхьаннахьа вIашагI а тохе доттагIала фестиваль чакхйоах.

Районаш меттел къаьсткъаьста предприятеш, дешара заведенеш я шоайла айхха безамен пайданеи гIулакхаш дIа-юха леладеш.

Боккъоаш доле цIейи санна чакхдувл «Красный молот» а г. Махачкалерча М. Гаджиева цIерагIча а машинашъеча заводий делегацей вIашагIкхетараш. Шоай балха гIулакхий дакъе карагIдаьнначох а динза дисачох а дагабаьнна ла Iеш, цар цхьана чакхйоах предприятешка «доттагIала вахташ». Цига шоай говзал гойташ тул, керттерча професеcех бола къахьегамхой. ТIаккха цехашка митингаш чакхйоах, белгалбаьннараштa совгIаташ, памятни сувенираш лу. Бухсоацаш Ленина памятник долча а бахе цу тIе зизаш дохк хьаьндаша а фусамдаьша а.

Халкъий доттагIала орден лелаеча Къулбаседа-Кавказски горнометаллургически институте (г. Орджоникидзе) дешаш болча кагийча нахаи мехкараштеи юкъе хIанз дукха доттагIий ба вай Къахьегама Цlеча Байракха орден лелаеча Грозненски мехкдаьтта института студентий. Цар цхьана еча фестиваль самодеятельни артисташа концерташ лу, спортивни командашa яхьаш чакхйоах, кагирхой общежитей вахара хьалашца, дербан-спортивни вагарий гIулакхашка хьож.

Цу шинна а дешара заведене шоай салаIара воаш я, СКГМИ «Цей» яхаш, ГНИ «Буревестник», «Агой» яхаш. ХIара шера путевкаш дIа-юха хувцаш уж цхьана салоIаш хулга вIаштIехьдоакх.

Соахка дукхаьашка Нохч-ГIалгIай пачхахьалкхен университета И. Асхабов керте лаьтта «Вагапты» яха гIишлошъеча студентий отряд хилар город Ардоне балхаш деш. Цар къахьийгар консерваш еча заводе. Цкъаза сменагIа 60 туб марнювани томаташ кийчде вIаштIехьдоалар кагийча наьха. Завода кулгалхоша яхачох, цу тайпара лакха къахьегама овсарле йолаш цIаккха а къахьийгадац цига.

Цул совгIа студенташа цу городерча № 2 йолча юкъерча школа шин кабинет тоайир, берий беша, ПТУ-3 коа эпна лостам бир, Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа дакъа лаьцарий дезалашта новкъостал дир.

Студенташа шоай дакъа юкъедухь бахача наха кхетам балара беча балха а. Цар лекцеш йийшар «Халкъий доттагIал», «Цхьан дезале санна» яхача темагIа. ДоттагIала сайренаш, дискотекаш вIаштIехьйоахаш, студенчески отрядий районни фестивалашка, агитбригадай хьажарашка дакъа лоацаш хилар шига вай студенташ. Ишта берната балхаш дарах царна елар ВЛКСМ Ардонски района Сийлен грамота.

Цу тайпара масалаш яхы а дукха доаладе йиш яр. Цар къаьгга хьагойт доттагIала навикъашца вай вахара ерригa оагIош тIа-тIа йIаькегIа хулаш, вIаши чIоагIагIа ювзалуш хилар. Цох хьакхур диста, лархIа хала дале а мах баь варгвоацаш боккхача лоархIаме да.

Карарча шера март бетта со хилар город Нальчике йиъ района викалаш шоаш соахка баьча балха итогаш яра вIашагIкхийттача. Цига котъяьннарг дакрхIар город Орджоникидзера Ленински район. Котало хIара шера моллагIчунга дале а цхьаннега кхоач, хIаьта юкъарча доттагIалах довлача беркатах массава а кхув.

М. ПАРХОМЕНКО,
парте Ленински районна шоллагIа секретарь.

СУРТА ТIА: УльяновгIар дезал баьхача къьнарча Симбирскерча Московски улица куц юха хьоттадеш йолча макета хьаналашка. Ульяновски гIишлошъяра техникума дешархоша хьалъяь из макет городской машиннаькъа вокзала Ленински вале оттадьй тахан. «В. И. Ленина дакъе» яхача заповеднике дIаболабе йиш я Ульяновска хьаьшашка шоай эггара хьалхара никъ.

Ю. БЕЛОЗЕРОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Ленински зачет

Баьчча цIи дагакхоабаш

«Кагирхой Союза член хилар из хIаране шийн болх, шийн низаш массанена а юкъара долча гIулакха дIадалар духьа деррига а дар да», — аьнна белгалдаьккхад В. И. Ленина. Комсомола берригача балха керттера программа а хинна дIаэттад ВЛКСМ III съезде баьчча аьнна кIоарга чулоацам бола уж дешаш.

Цу гIулакха доккха гIо деш я «КПСС XXVI-ча съезда решенеш — вахаре!» яха Ерригсоюзни Ленински зачет. ХIара шера чакхйоах тха школе общественни-политически аттестацеш. Укх шера из хилар 31 январе.

Из гIулакх доагIача тайпара чакхдаккхара хьалхе а деш дIаболабаьбар кийчон болх. ХIара классе яьча собранешка дийцар личин комплексни планировани яра организационни структурах, Ленински зачета декхарехи цун чулоацамахи, ханнахьа организационни совещанеш йир комсомольски активисташца, хIаравена хьалхашка увттадир хаьдза доле декхараш, шеръяь перспективни план оттайир, хIана аьлча, зачет йаьхкача хана лаьрхIа йола йоккха политически кампани йоландаь. Хьадийхар хIара зачета доакъашхо личин комплексни план йолаш хулга. Цу тIа тха дешархоша дIаэдир дешар тоадара, шоай сакхетаяи знаней боарами айбара, общественни вахаре хьинарегIа дакъа лацара, интернациональни бувзамаш шердара шоаш дергдар.

Общественно - политически аттестаци яра баьчча балха юкъе хьинаре дакъа лаьцар идейно-политически сектора. Шоай кулгалхочуница Бекова Шахмарзий Розайца оттаьча планагIа хIара кIирагIа шозза цхьан е вокха классе а бахе парте чурчеи арахьарчеи политиках, мехка экономика дегIаахарах, дунен халкъашта юкъерча бувзамех, ишта дукхача кхыча дешаех йола лекцеш йийшай активисташа. ХIанз укх деношка лерхIаш да тхо В. И. Ленин ваь 115 шу дузача деп сийна хетаяь «Ленина сурт-сибат — советски литературе», «Ленини дин», «Ленин Марксе», «Сендухьа караерзаю вай космически аре» яха лекцеш беседаш чакхъяха.

Интернациональни доттагIал чIоагIдара вай лоалахоща Къулбаседа-ХIирийченера Майская яхача юртарча юкъерчеи г. Орджоникидзерча № 35 йолчеи школай дешархоша айхха бувзамаш леладу оаха. Аттестаци яра кийчлуш тхо дахиннед царцига хьошалгIа, уж а хиннаб тхо долча баьхна. Цу вIашагIкхетарашка тхона довз царна карагIдийннараш, тхоай дикача опытах дувц хьаьшашта.

Ишта декабрь бетта тха школе хилар «Кхувш йоагIача тIехьенна интернациональни патриотически кхетам баларах» долча дешах йола комсомольски собрани. Цига оаха хьийхабар тхоай шефаш — Назрановски трикотажни фабрика производстве хьалхалаттараш, тIема ветеранаш. Массехказа хиннаб тхо долча хьошалгIа баьхка «Электроинструмент» завода дикагIвола слесарь-инструментальщик, СССР Лакхехьарча Совета депутат Халгуев ТIахIир, ВЛКСМ XIX съезда делегат хиина, завода партькома секретарь Торнев Бахьаудин. Гаване хиннача кагирхой студентий XI-ча Дерригдунен фестивала делегат а волаш дакъа лаьца Зязиков Мурад, кхыбараш.

Цу вIашагIкхетараша доккха гIо даьд школерча комсомольцийи кагирхойи хьинар, дешарцара безам, гIулакхах бола бехктокхам, цар идейни сакхстам айбар духьа беш бола болх корта болаш вIаштIехьбаккхара.

Ленински зачет йолча хана де лерхIаш хинначох тха школа парторгаца Макарова Галина Ивановнаца а соца а дагабувлаш, шоай мероприятешка тхо хьехаш, актив шийна тIехьайоахаш болх баьб дешархой комсомольски организаце секретара Тамасханова Iайшета.

Яь коммунист ва тха школе. Царех цхьаь цаI юстара витавац комсомольцашта аттестаци еча хана. Уж юкъебихьаб аттестационни комиссей составашта. Уж ерригa мероприятеш дика вIаштIехьъяхарах лакхача идейно-политически боараме чакхъяьккхар тхацига общественно - политически аттестаци. Цун итогегIа районе дикагIъярех цаI лаьрхIар тха школа комсомольски организаци. Цхьа саг висанзар аттестаци ца еш. ХIаьта Ленински зачет чакхйоаккхаш эггара хьинарегIа дакъа лоацаш хиннараштa елар ВЛКСМ райкома сийлен грамоташ. Царна юкъе бар тIехдика дешаш бола Даурбекова Фатима, Плиева Лейла, Шадыжева Марета, Хамхоева Роза, кхыбараш. «Ленинский зачет» яха комсомольски значокаш яларца белгалбаьхаб Альдиева Аьсет, Мальсагова Марет, Мальсагова Зарема, кхыбараш. Общественно - политически аттестаци чакхъяьнна, бакъда, Ленински зачет дIахо а еш я. Доккха советски халкъа цIей дезде кийчлуш да вай кастта — Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа Котало яьккха 40 шу дизар. Из цIей хьатIакхача массехк ди дусача хана оаха лаьрхIад Сийлахь боккхача Даймехка тIема ветеранаш Оздоев Мурад, Цокиев Мухтар, Ю. Братерский, Ю. Смирнов, М. Гизатулина, С. Шевяков, тхоаш долча хьошалгIа беха, шоай тIема наькъех, советски наьха къонахчалах, деналах царга дувцийта.

З. МАЛЬСАГОВА,
г. Назранерча № 1 йолча школа хьехархой комсомольски организаце секретарь.

Партийни вахар: балха стиль

ЛА ЙИШ ЙОАЦА ГІАЛАТАШ

Укх тІехьарча хана дикка шерденнад КПСС горкомий а райкомий а комитеташкарча партийни комиссей балха декхараш. Парте мугІарешка чуэцара а персональни а дешаш техкарали хьадхарчоа къестадарали совгІа, хІанз комиссей массе а ханарча терьаме да партийни а пачхьалкхен а дисциплина чІоагІъяра, лаьрхІар кхоачашдара, мадрий бехктоххам лакхбара дешаш.

Цу дерригве лоархІам а беш оттаьча планах лелабе гІерт ший болх КПСС Малгобенски горкомера партийни комисси. Цхьадолча даькъе тха из вІаштІехьа а доал. Горкома отделашца, халкъа тІахьожамхоща, кхыча общественни организацешца цхьана кІоаргга тоххе а тохнаш къестаду района вахаре лоархІам бола тайп-тайпара дешаш. Моттигашкара кхоачамбоацараш дІадахара, болх тоабара пох партийни комитета новкъостал а хул.

Эсала лелар дІадахача шера аьхли районерча боахамашка гуракхьа дІаювча культурай фу кийчделга. Совхозашкарча халкъа тІахьожамхой новкъосталца из дош техкар партийни комиссе. ГучадаьхарІ из лоархІаме гІулакх тІехьадалара бахьанаш, белгалдаьхар ка болча ллатий фу сахатІа кийчдаь дакхара де девараш. Комиссе аларах партийни а административни а хьисапе бехктоххаме эзар фу кийчдара гІулакх тесса лелвдара бехке бараш.

Партийни комиссе тІахьожам лоаттабу доагора, электроэнерге, кхыча хІамай, кхом бара дешашта. Укх тІеххьарча хана партийни комисси хьенай Вознесенскерча газ чаккхІоахача заводе, «Чеченингушвино» объединене ПМК-4, ГІ. Ахриева цІергІача комсий совхозе кхом бара тІехьара къовсам миштта вІаштІехьбаьккхаб. Цо гІо дир энерге, бийдала хьурмат дара къахьегамхой оарцагІбаха, продукцега дІадодачух лоархІам бе уж Іомабе.

ХІара квартале цкъа тохк партийни комиссе юкхьанцарча партийни организацешка партийни дисциплина чІоагІъяра дош. Гучадаьнна кхоачамбоацараш дувц партийни организацей секретарий семинарашка, совещанешка.

ХІьта а партийни комиссе балха керттера моттиг дІалоац КПСС мугІарашка чуэца болхлой, гІулакхерча наькха толашагІбола вихалаш хьахаржаро, уж кийч баро, цу хьакъехьа партийни организацеша даьр тахкаро, ниттта цхьаьца гІалаташ дувлийтача коммунистий персональни дешаш къоестадаро.

ДІадахача шера парте члений кандидаталла чуэцача 45 саген, кандидаташ хинначара членалла чуэцача 50 саген дешаш кийчдаьд партийни комиссе. КПСС болхлой класса парти хилара тешал деш ба партийни организацешка КПСС члений кандидаталле чуийцараш. 45 кандидатах 33 болхло ва, вешта аьлча, 73 процент. 27 процент мара бац царна юкъе инженерно - технически болхлойи гІулакхера нах. Тайп-тайпара гІалаташ дувлийтача коммунистий 35 персональни дош такха а техка горкома бюро дувца кийчдаьд комиссе.

Партийни комиссе балха хьинаре дакъа лоацаш моллагІа тІадилла гІулакх дисза чакхдоаккхаш хьабоагІа комиссе членаш бола пенсионераш Н. А. Хохлов, В. С. Завадский, Н. Н. Бузулуцкий, УБР профкома председатель В. Н. Полтаев, слесарь А. А. Атаршиков, кхыбараш. Дукхача хана партийни а советски а балхаш лелаьдаь, нахаца болх бе ховш ва царех хІаравар.

Дукха болх бу партийни комиссе парте чуэца кийчбеш бола нах лаьрххІа массе а овгІорахьара тохнаш хьахаржара, кийчбара, кандидатски стаж йолча хана тайп-тайпара общественни гІулакхаш тІадохнаш юха а уж тахкара юкхьанцарча партийни организацей тервам тІаберзабеш.

ХІьта а цу балха гІалаташ нийсденна моттигаш я. Хала хета а, цхьацадолча бахьанех кандидатски стажах чакх ца бовлаш бисараш дуручогІачул дукхагІа ба дІадахача шера. Цхьан оагІорахьа из дашха йиш я парте мугІарашка чуэцарашкара хьадехараш чІоагІдаларца. Из нийса а да.

Цхьабакъда, сатем боабеш я из дош дашхаро моллагІа оагІув — парте кандидаталла хьанийцарашта юкъе вІалла хила ца боагІа нах нийсбенна хилар. Цу деша цІенхаштта уйла е сза юкхьанцарча партийни организацеша, тха партийни комиссе, КПСС горкома орготдело, бюрос. ХІана аьлча, цу тайпара гІулаташ ца дувлийтар тха массане а юкъара декхар да.

Цу хьакъехьа ши-кхоъ масал доаладе дов сона. Малгобеверча технологически транспорта управленерча партийни организаце 1983-ча шера сентябре КПСС членна кандидаталла хьанийцав шоай управлене производственно - технически отдела воккхагІвола инженер М. И. Машхоев. Цунна рекомендацеш еннай слесара В. А. Зубкова, керттерча механика С. М. Мамергова, механика А. М. Ключкова. Ший заседане партийни комиссе могадаьд М. И. Машхоев парте кандидаталла хьаэцилга. Цул тІехьагІа КПСС горкома бюрос чІоагІбаьб цу хьакъехьара юкхьанцарча партийни организаце соцам.

Цу еррига инстанцешка керда саг парте мугІарашка чуэцара дош дувцаш гучадаьннадац М. И. Машхоев парте мугІарашка отта морально - политически кийча ца хилар, ший кандидатски стаж йистейоалаш цо парторганизацега заявлени язъялца. «Са кандидатски стаж чакхъяьннай. Массе а оагІорахьа аз техкача, со кхийттав парте мугІарашка отта се «кхаьча» ца хиларах, — яьду цо. — Цудухьа аз дах цул лоархІам а беш са дош къоастадар».

Кандидаталла М. Машхоев чуэца могаваьраш, парторганизацера коммунисташ парте мугІараш цІена хилийтара бехктоххам бизза боараме кхетабеш хиннабаларе, партийни комиссе, парте горкоме кІоаргагІа из дош техкадаларе, гІулакх цига дІакхоачаргдацар.

Юкхьанцарча партийни организацена а тхона а кхы хІама дисазар КПСС Устава бархІагІча параграфах из парте мугІарашкара дІаваккхар мара.

Цу тайпара моттигаш нийсъеннай дІадахача шера Малгобенерча бурув деттача балхий управленерча парторганизаце КПСС члена кандидаталла чуийцача В. А. Семеновца, «Малгобенский» комсий совхоза парторганизаце кандидаташца Р. А. Бельтоевцен, И. М. Вибулатовцен. Уж КПСС члений кандидаталла могабаьраштa юкъо ба дукххача хана дена парте мугІарашка латташ коллективашка сий деши бола коммунисташ бурув деттача управленера Ю. Д. Тонкогубов, П. А. Пеньков, «Малгобенский» совхозера М. И. Пешхоев, М. М. Яснев, У. Д. Гуноев, А. Г. Эрсиноев. Парте мугІарера дІабаьхача кандидатех шиннена рекомендацеш еннай ВЛКСМ Малгобенски горкома бюрос.

Парте мугІарашка керда нах чуэцача КПСС Устав цхьаьккха тайпара гІоажа телхадаь моттигаш а нийсъеннай Малгобенски городской партийни организаце. «Кавказ» совхоза парткома секретараш хиннаб Г. А. Червонцаьми цул тІехьагІа Р. М. Темирбиеви. Хьалхарьар йолча хана КПСС члена кандидаталлен, шоллагІвар волча хана, кандидатски стаж чакхъяьнначул тІехьагІа, КПСС членаллен хьанийцаьр цу совхозера Х. Д. Батаева. Парткома секретараша хьаденача кьахаташка а хьежа, парте мугІарашка оттачунца къаквьл а даь, партийни комиссе могадаьдар Х. Д. Батаева парте мугІарашка чуэцилга. Цу хьакъехьара совхоза партийни организаце соцамаш чІоагІ а даь КПСС Малгобенски горкома бюро заседание парте хьанийцар из.

Цул тІехьагІа гучадоал, партийни собрани ца еш, совхоза парткома цинна а секретара Х. Д. Батаева парте мугІарашка чуэцарах дола документаш кийчдаь хиннилга. Херц кьахаташ а оттадаь партийни организаци а партийни органаш а Іехаьий цкр, гІожа толхаьий КПСС Устава бокъонаш.

Из бахьан долаш партера а балхара а дІаваьинхав Р. М. Темирбиев, партера дІаьккхай Г. А. Червонная а. Ниттта КПСС мугІарашкара дІаьккхай парте Устав толхадош чуийца хинна Х. Д. Батаева.

Парте чуэца нах кийчбеш юкхьанцарча парторганизацеша беча балха боагІача боараме тІахьожам ца лоаттабарах партийни бехк баьб сона а тха горкома орготдела заведующена Н. М. Моревайна а.

Нийса лархІа йиш яц цхьаьнха цхьа хІама а — бехктоххамеча балхаш тІа болча коммунистий персональни дешаш, уж учете латтача юкхьанцарча парторганизацешка а ца дувцаш, парте горкома бюро заседанешка къестаделга. Цу тайпара моттигаш а хиннай Малгобеке. ТІехьагІа парторганизацешка бюро заседане соцам дІабоахийте а, цу гІулакхо лохбу юкхьанцарча партийни организацей лоархІам, царех тайппа хІама дац тха аьнна хета харц уйла чуйоссаю лакхехьарча инстанцешка бехктоххаме эзарашта.

Цу дерригве лоархІам а беш, дІахо йодача хана партийни комиссе болх цІенхаштта тоабе лаьрхІа да тхо. Юкхьанцарча партийни организацещцех горкома орготделацех цхьана из тхоай вІаштІехьдаргхиларах тешаш а да.

Я. УЗИЕВ,
КПСС Малгобенски горкомерча партийни комиссе председатель.

Шалински района «Южный» совхоза мехмастерскерча болхлошта юкъе къахьстта овсарле лакха йолаш къахьегаш хьавоагІа токарь Солтаев Іисап. Цхьа ди дІадахийтадац цо юкъеро лаьрхІача ший балха норма 115 процент къоачаш ца еш. Солтаева ший станокаца яь оатхал заводе лаьр сакха тешаме болх беш хул. Механизатораша дег тІара баркал оал шоай хьамсарча болхлоча.

СУРТА ТІА: «Южный» совхоза токарь Солтаев Іисап.

З. АМЛИЕВА сурт.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме

17 апреле Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума аргІанара заседани хилар. Цига дийнад «Гражданашта идейно-правственни кхетам балара, республике социалистически законности правопорядоки чІоагІъяра дахьъера Нохч-ГІалгІай АССР халкъа депутатий Советий лоархІам дІахо лакхбара хьакъехьара» ворхІазлагІа херкача Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета иттлагІча сессе соцам кхоачашбеш Ачхой-Мартановски района халкъа депутатий Совето баьча балхах дола дош.

Белгалдаьхар, Ачхой-Мартановски района халкъа депутатий Советаша районни партийни организаце кулгалла гражданашта идейно-правственна кхетам балара, социалистически законности правопорядоки чІоагІъяра белгталара болх беш хилар. Укх тІеххьарча хана районе уйла дукхагІа тІайохийт къахьегама бустамаш потреблене бустамаш лоаттабу тІахьожам чІоагІбара.

Уж дешаш дувц района халкъа депутатий Советий сессешка, исполнительни комитетий заседанешка, граждании сходашкей къахьегама коллективай собранешкей. Тоадаьд правови пропаганда елген бахача наха правови кхетам дулгеш.

Цу дерригача хІамаша гІо ду къахьегамхой балхеп политически хьинар айдара. 1984 шера итогех Еррига союзни социалистически яхье котъяьннарг а лаьрхІа, КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ШІе байракх еннай района.

Цуща цхьана белгалдаьхар, Ачхой - Мартановски райисполкомо, цхьайолча юртий Советаша НГІАССР Лакхехьарча Совета X сессе соцам кхоачашбара эффективни гІулакхаш чакхдаьха ца хилар. ХІанз а тІахьожам мела лоаттабу тІайпа решенеш кхоачашъяра. Цу гІулакха юкъе кхоачам болаш дакъа лацац райисполкома отделашеи управленешеи.

Идейно - политически, къахьегама, правственни кхетам балара, советски законаш кхоачашдеча лири тІахьожам лоаттабара халкъа депутатий Советаша, боахамеи общественни организацеша беча балха тІа кхоачамбоацараш хилар, районе хІанз а тунелдство, пьянство, спекуляци лелаеш, цхьаболча [illegible] кей частии доалахьеи уйла йолаш моттигаш хилар бахьан долаш да. Малар тІехдоахаш хиларах кІезига яц прогулаш, къахьегама дисциплина телхаю, хулиганскеи гІулакхаш леладу. ДІаьхалц къахьийга йоацаш кустарно-ремесленни цхьарал дарах доходаш йоахаш йола факташ. ТІахьожам мела лоаттабу индивидуальни чуІа цІенош хьалдеча, лаьттеи законодательство телха ца дайтара де доагІар дац.

ТІанийцача соцам тІа Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо Ачхой-Мартановски райисполкома уйла тІаерзаьй цу балха тІа долча кхоачамбоацарашта, хьадийхад гражданашта идейно-правственни кхетам балара гІулакх тоадара, районе социалистически законности правопорядоки чІоагІъяра кхы тІа а гІулакхаш чакхдоахилга.

РЕСПУБЛИКА ИНДУСТРЕ БОАХА ГІА

Нохч-ГІалгІай АССР промышленносто 1985 шера хьалхарча квартале Пачхьалкхен план кхоачашъяра итогех бола

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР СТАТИСТИЧЕСКИ УПРАВЛЕНЕ ХОАМ

Нохч-ГІалгІайчен индустре боахлоша, парте XXVI съездо цул тІехьагІа хиннача КПСС ЦК Пленумий решенеш кхоачаш а еш, цхьайтталагІча пятилетка тІеххьарча шера задаенеш толаме кхоачашъяр дукха шерра социалистически яхь а йоаржаь, 1985 шера хьалхарча квартала планаш кхоачашъелга Іалашдаьд продукци маьхала яккхара боаразан наделей дукхагІдолча тайпаштел.

1985 шера хьалхарча квартале продукци маьхала яккхара план республике 101,7 процент кхоачашъяьй, цу даькъе Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советага доал долаш йолча промышленносто — 104,9 процент.

Промышленноста доакъойла 1984 шера хьалхарча квартала нийсйича продукци мел дукхагІа хьаьй хьаьокх укх даннеша:

машиностроенни металлообработкен — 2,4 процент,
кхачан промышленность — 5,8 процент,
полиграфически промышленность — 7,9 процент.

Продукци маьхала яккхара объема план кхоачашъяра производство дегІанара теммаш объединенеи промышленни предприятеий моттигай хьаьокх укх даннеша:

	1985 шера I кв. план кхоачашъяра процент	1985 ш. I кв. 1984 ш. I кв. процентаца нийсйича
«Грознефтеоргсинтез» яха производственни объединени	100,4	99,0
Ленина орден лелаю «Грознефть» яха производственни объединени	102	87
Грозненски ремонтно-механически завод	100,7	106
Карабулакски химически реагентий завод	101	113
«СевКавнефтегазпереработка» яха производственни объединени	106	96
«Красный молот» яха завод	100,1	102
СССР 60 шу дизара цІергІа «Оргтехника» яха производственни объединени	102	102
«Промавтоматика» яхача НПО опытни завод	107	115
«Пищемаш» яха завод	102	101
ГІ. Ахриева цІергІа «Электроинструмент» яха завод	100,8	104
«Трансмаш» яха завод	100,0	96
Электромеханически завод	100,6	102
«Нефтехимзапчасть» яха гроз- [illegible]	100,5	103
«Нефтехимзапчасть» яха гудермесски завод	109	158
Гудермесски медицински инструментий завод	101	106
Биохимически завод	106	60
«Грозэнерго» яха районни энергетически управлени	100,9	98
«Терек» яха Нохч-ГІалгІай мебельни дахчан хІуманаш ю производственни объединени	100,0	65
«Союзавтоматстром» яхача ВНПО опытно-экспериментальни завод	102	[illegible]
Цементни завод	84	[illegible]
ГІишлошъяра управлене Грозненски аьшкабетонни конструкцей завод	100,2	[illegible]
«Чечингсельстрой» треста аьшкабетонни конструкцей завод	112	[illegible]
«Аргунводпром» яха объединени	101	102
«Чечингушводстрой» яхача гІишлошъяра управлене Аргунски аьшкабетонни изделей завод	104	[illegible]
Хьун бовхама министерство	102	105
«Автоспецоборудование» яха опытно-экспериментальни завод	102	[illegible]
Назрановски трикотажни фабрика	105	94
Производственни швейни объединени	100,6	[illegible]
Грозненски кога гІирса фабрика	84	[illegible]
Грозненски кондитерски фабрика	107	121
«Чечингушконсервпром» яха производственни объединени	113	86
Шурий промышленноста производственни объединени	101	97
Дулха комбинат	120	108
«Чечингушвино» яха производственни объединени	106	122
Нохч-ГІалгІай аьлта продуктийн производственни управлени	96	99,2
Грозненски экспериментально-механически завод	102	103
«Чечингушстройматериалы» яха производственни объединени	100,3	96
Нохч-ГІалгІай АССР кхачан промышленноста министерство	110	111
Моттигерча промышленноста министерство	103	105

Производственни объединенешкеи промышленни предприятешкеи чакхдаьхад общественни производства эффективность лакхъяран берригача балха эшаш тоаяран тІадерзадаь гІулакхаш.

Промышленни продукце керттера тайпаш мел хьадаьд хьаьокх укх даннеша:

	Дустама единица	1985 ш. I кв. хьалъ продукци	1985 ш. I кв. процентаца 1984 ш. I-чу кв. нийсйича
Электроэнергий	млн. кит-сахьат	840	99,0
Газ	млн. куб. м.	469	87
Насосаш	штук	204	106
Скважинаш караерзаре эша цементировочни агрегаташ		208	102
Хица лаьттан тІоа бохьбеш йола агрегаташ	штук	33	82
Тракторни прицепаш	эзараш	3,5	66
Трансформаторни подстанцеш	штук	367	101
Электрофотографически аппараташ	»	152	112
Цергаш йола машинаш	эзараш	160	103
Етта кирпичаш (колхозаша ер йоацаш)	миллионаш	38,9	91
КІир	эзараш тоннаш	9,5	90
Гипс (алебастр)	эзараш тоннаш	2,7	142
ВІашагІъехка аьшкабетонни конструкцеш доакъош	эзараш куб. метр.	56	102
Цемент	эзараш тоннаш	101	73
Хьу хьатІозар (колхозаша кийчъю хьу йоацаш)	эзараш куб. метр	22,8	100,9
цу даькъе: гІирсашка йоьда хьу	» »	15,6	102
Херх хьекха яьккха хьу (колхозаша яьккхар йоацаш)	» »	8,7	104
Фанера	млн. кв. метр	1,3	72
ТІехьнакха духаду палата баракъаш	эзараш	128	106
Чухьнакха духаду палата баракъаш	миллионаш	1,6	103
Тийга ль хІуманаш	млн. сома	17,7	110
ТІоарска кога гІирс	эзар пар	507	82
Пачхьалкхен бийдала ресурсашкара маша даьтта	тонн	183	90
ЦІенача шурий продукци шурийна лоархІаш	эзар тонн	16,5	99,3
Пачхьалкхен ресурсашкара хьамна пахчаш, хІоад а тІехьа лоархІаш	тонн	338	98
Кондитерски хІуманаш	эзар тонн	2,0	116
Маьхка плата-булочни хІуманаш	эзар тонн	18,8	100,6
Макаронни хІуманаш	» »	1,6	104
Консерваш (колхозаша хьеврам йоацаш)	млн. усл. банке	26,5	92
Ийй	эзар дал	190	61
Аьшка маьигеш	эзараш	8,3	98
Аьшка ихьегІаш	тонн	26,6	89
Шарикови автоучкаш	эзараш	2,8	125,5
Бытовой хима товараш	млн. сома	3,3	106
Мебель	млн. сома	7,5	91

Продукци маьхала яккхара объемь план бІарча кхоачашъяьйе а, 1985 шера хьалхарча квартала план кхоачашъяьяц скважинаш караерзаяра эша цементировочни агрегаташ, полиатилен, мехкаьтта аппаратура, механизировани гІишлон-монтажни инструмент, тракторни прицепаш, херх хьекха хьу, фанера, мебель, кІир, етта кирпишк, цемент, тийга хІамаш, кога гІирс, кондитерски хІамаш хьаьра.

Халкъа эша товараш хьадара 1985 шера хьалхарча квартала план 99,5 процент кхоачашъяьй. 1984 шера цу ханаца нийсдича 1,3 процент кІезигагІа арахийцад уж.

Къахьегама овсарле лакхьяра квартальни планах лоархІаьй производственни объединенеш: «Грознефть», «СевКавнефтегазпереработка», СССР 60 шу дизара цІергІа йола «Оргтехника», заводаш: «Союзавтоматстром» яхача ВНПО опытно-экспериментальни, электроремонтни, «Автоспецоборудование» яха опытно-экспериментальни, Грозненски ремонтно-механически предприяти.

Цунна цхьана 1984 шера хьалхарча квартала нийсйича къахьегама овсарле лохъялийтай заводашка: «Пищемаш», Биохимически, ГІишлошъяра управлене Грозненски аьшкабетонни конструкцей, «Чечингсельстрой» треста аьшкабетонни конструкцей, Сурхахински укупорочни изделей, кхычар.

Бийдал, материалаш, йоаго хІама, энерги кхоара тІадерзадаь гІулакхаш чакхдаьхад производственни объединенешкей промышленни предприятешкей.

Цу гІулакха дика хІамаш карагІдаьннад Грозненски «Нефтехимзапчасть» яхача, «Союзавтоматстром» [illegible] ВНПО опытно-экспериментальни заводий, Грозненски ремонтно-механически предприяте, швейни производственни объединене, кхыча коллективашта.

Промышленноста дІахо а баьб производстваш технически кхы тІа а кийтъяра, технически прогресса карагІдаьннараш производствана юкъехкхахьара болх.

Республика предприятешка продукце керда тайпаш арахеца долийтад: «Красный молот» яхача заводе — кІоаргача хи кІал скважинаш яхара [illegible] наш, Грозненски ремонтно-механически заводе — ПГ 100×35 яха универсальни герметизатор, кхыраш.

Нохч-ГІалгІай АССР статистически управлени

КОМСАШ КХЕЕР

ОЧЕРК

Дахача шера гуйран дар из. Комсий хьувкъам чубарзабеш бар МалгІабика района Горьке цІергІача совхоза болхлой. Къаьстта дукха гІулакхаш дар цу дешошка Гарданова Іасе. Уж кІезига долаш-м из цІаккха а хинняцар. Кхашнара балхаш дарал совгІа горсовета депутата декхараш а кхоачашде дезаш яр Іасе.

Са хилча дена сайран боад къовлабаллаца салаІар фуд хацар цунна. Массехк шера ниттт болх беш хилча, дІаІама а Іеме, кІаьдвалар хоалуш хилац.

—Со конторе яха йоагІа, транспорт ца йоагІаш хІинна гов хьажа,—аьнар цо комсаш чуэцаш боахкача дийнахьа шийна болх беча кхалнахага. — ХІьта шо хьажалаш уккха. со йоацаш машин йоагІе сиха дІаяхьийталаш вай комсаш.

Из ди цхьа моллагІа дола балха ди хинна ца Іеш чІоагІа лоархІаме ди дар комсаш лелаерашта. ТІеххьара комсий гайдолгаш Іодаьха баьннабар уж. ЧІоагІа сагото йора машинаш ма эшна ца хиларах. Транспортникаша каста-каста тийша болх бора царна шоаш лургья аьннарех ахаш мара машинаш хьа ца яйташ. ХІьта ханнахьа заводе комсаш дІа ца яхьийтача цар дикал йов, маьхаш кІала ухкаш талх, мІаьдду.

ХІьта цу дийнахьа берригаш а деташ айденна бар комсаш чуэцара балхаш чакхдоалаш хиларах. Массане а хьинар айдаь къахьегар. Балхаш дІадоладелча дена белгала яр Іасе гІулакх даьча плантацера комсаш. Къаьстта дикагІа хьийкъаяр. Из бахьан долаш ший комсаш чуэца йолаелча дена гІадъяха лелар комсомолка.

ТІеххьарча дийнахьа ю балха итогаш. Цу дийнахьа белгалдаьлар Гардановс гІулакх даьча плантацера планал совгІа кхойтта центнер комсаш яьннилга. Из даькъала ювцаш ловцаш доахар мехкараша Іасе дахьача толамашта къаьстта гІадъяхаяр цун лаца, комсаш лелаер Гарданова Іайна. Насеца цхьана къахьегаш бола йиккарий Лейла, Маржан, Тамара, Лида.

Совхозе дукха бацар Іасе санна комсий хьувкъам кхебаь болхлой.

Укхаза хаттар отт: фу бахьан да из балха сенна тІера хилар, миштта карагІдаьннад цунна дукхача шерашка укхаза болх беш кьабоагІарел къахьегаме котъяла?

Цу хаттарашта жоп луш Іасе дувц:

—ЗІамига бераш долча кана дена къахьегара тІера долаш кхедаьд тхо нанас. Цо хІама хьаала ца дезаш, тхона тхоашта горе хІара дийнахьа цо хьегаш дола къа. Оалаш да, мехкарий наьнага хьежа хул. Нийса да из. Тха цІен дукхагІбараш мехкарий ба. ХІьта тхона бола хьоахам тха нана хиннай. Тхо ялх йиша: Хьава, Лида, Тамара, Маржан, Лейла, со наьнаца цхьана совхозе комсаш кхееш да. ХІьта Аьсетах хьехархо хиннай, вежарий — Хизари Ювнаси механизатораш ба.

Гектарешка а йолаш совхозе эггара хьалхарчарца комсаш кхее йолаеннай цар нана Іайна. Района комсаш лелаерашта юкъе яьрнача социалистически яхье хьалхарчарца йолаш къахьегарах дукхаза белгалъяьхай мах бола совгІаташ луш а сийлен грамоташ телаш а. ХІьта укх пятилеткагІа хІара шера комсий хьувкъам лакха хилийтарах СССР кхачан промышленноста министерствай профсоюза ЦК-ах Сийлен грамота еннай цунна.

Іаси школе деша ягІаш йиІиг яр бІаьстак аьхкин комсашта гІулакх де, гурахьа уж чуэца нанна новкъостал де из ухача хана. ХІьта зІамига йолаш каралаьца гІулакх дика Іомадаьд Іасе а. БархІ класс яьккха иоалаш дика дайзар цунна комсаш кхеярца дувзаденна дола гІулакхаш: царна маца, мел, малагІаш молхаш етта еза, уж миштта яІа еза, дІа мала ехка еза, кхыдола хІамаш.

Цхьаьнха цхьа хІама да,— йоах Іасе наьнагара оаха хьаІомадаь — нахаца товш, царна Іимерза, эшача хана царна новкъостала оарцагІдовлаш тхо хилар. Цу оамала мах бах варгваш. ХІана аьлча вахаре керттердар наха везаш а цар гІулакха оарцагІвоалаш а хилар да.

ГардановгІар дезал СоагІанча а лоархІаш ба. Цунна дола тешал деший нана а тІехьа, цар яхь дезалхо юрта Совета а МагІалбика горсовета а депутаташ хилар. ГІулакх эшаш моттиг нийсъелча хьанкхашта уж болча боагІа харжархой — цар юртахой. Шоашта могачох цар гІулакхага ца хьожаш уж дІа а бахийтабац Іасе, Іайнас, Ювнаса, Маржана.

Соахна бІаьсти дар из. Комсашта гІулакх дара балхаш сихденнадар. Уж хьалъехкаш, молхаш тохаш, оасар деш, йоІаш бар комсаш лелаераш. Уж балхаш доладелча лоархІаме хул хІаране кулг. ХІьта массехк кхаьсаг, дукхача берий ноанош, берашка цІагІа хьажа саг а воацаш бисар. Бригадираца цхьана уйла яр горсовета депутата — фу дича бакъахьа да? Берий беш хьалйизай, цул совгІа гаьнн а я уж цига дІаккхувла. ТІаккха школе а яха хьехархошца дагаьлар Іаси, фу дича бакъахьа да, аьнна. Укхаза цхьана уйла а яь дагадехар пионерийи комсомольцийи актив оарцагІъяккха. ХІара новкъостал эшача, дукха бераш долча цІенна шефство лелаяир дешархоша комсашта гІулакх деш бола иоаной мукъабаллаца.

Дукха уйлаш ю Іасе комсаш лазарех лораяра, цар хьувкъам лакхбера эшаш дараш карадерзаде гІерташ. ХІана аьлча, комсаш кхейра дукхача шерашца Іоаль балха опыт а цу культура къайленех лаьца знанеш а эш. Цу балха йоагІаш йола технологи а хьалха латта болх вІаштІехьбаккхара формаш а юкъехкхахьа еза. Из а цунна цхьана къахьегаш бараш а хІанз кхеташ ба лаьттача дикагІа гІулакх доІ, из кІоаргга довзаш доал дой цо хьалуш дола беркат а совдуврхиларах. Укх шера а тІехьа тІайоагІача хана а комсий хьувкъам дукха лакхбе лаьрхІа я Іаси. Цу гІулакха эша знанеш караерзае лаьрхІад цо дешарца а хьадхилаттарий балха опыт Іомаярца а.

Дукха ха йоацаш МагІалбика комсомола горкоме, дІадахача шера толам баьккхача къонача болхлошта «Пятилетка къона гвардееца» яха ВЛКСМ ЦК аманаш луш яр. Цига йийхаяр Гарданова Іасе а. Массане а къаьстта къоабалйора из совгІат даларна а Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжарца а. Из еза цІи цо сийленца лелаергхиларах шеко яц, хІана аьлча, къахьегара тІера я из, наха эшача оарцагІъяла кийча я.

С. ШАДИЕВ.

В. И. Ленин воь 115 шу дузаш

ЛЕНИНИ ХIАНЗАРЧА ХАНАРА ДУНЕИ

Чоалханеча, чIоагIа кхерамеча дунен халкъашта юкъерча хьалашка белгалдоаккха прогрессивни адамаша В. И. Ленин ваь 115 шу дизар. США администраци нерте а йоаш долча империалистически паччахьалкхений реакционни гIозаоаша, бокъонаши нийсон Iо а теIаещ, методично дIатIатет дуне термоядерни катастрофана. Империалистана чакхйоахача суверенни паччахьалкхений гIулакхашта гIожача тайпара юкъегIертара тIаерзальча агрессе политика теIал ду уж дунета шоашта хетар дайта гIертаи хилара. Iалама рузкъаштеи Iилма - технически революцена карагIдаьнпараштеи монополешца оакхараша санна эксплуатаци еш хиларо тIоттабу экологически кризиска кхерам. Капиталистически мехкашка чIоагIлуш латт къахьегамхоша лъхача демократически коталонашта еш йола наступлени. Балхазлен раковн дестамо Iалаьмате бокхха кхерам тIоттабу миллионаш болча наькха вахаран паргарча хьалан. Моцал, кхел, социальни Iотиъам тIалатташ да планета тIа бахача наькха дохкха дакъа.

Керда, XXI бIаь шу хьатIакхача дисар деррига а пхийтта шу мара дац. Мишта пайъагIоргда цуна адамаш? Фу дахьаргда по дуненна, къаьст - къаьстача мехкашта, хIара дезала?

ХIанзарча ханарча цу эггара пратIа долча хаттараш та жопаш тийнинд шиф хана В. И. Ленина. Цо лхкай социализма хана деррига халкъаш массе оагIув чулоацача, цхьанкхн доазув доацача социальни, Iилма-техническа, культурни прогрессига бодача йовкъа доахилта Iалашле дезача дерригдунен революционни процесса когтураш.

Капитализма эггара кергагIча логIана ше ъь анализ ларде а лушаш. 70 шу хьалха, из дегIадоваладеча В. И. Ленина хоадам боаш дола дакъа лаьца дола марксистско - ленински теори хIана а де дунен халкъашта юкъерча коммунистически болхлойи болама стратеген тактикаш ларл. XX бIаьшерен революцей опыто бакълир. империализмаиен деррига доал монополешка хилараи дукъалара боррига болам лаьттан букъа тIа социальни нийсхон общество хьярга бода никъ цIенбеш дола цхьа тоатол а хиле вIашагIкхеташ хиларех йола ленински вывод нийсе хилар. В. И. Ленина хьалхе а гуш хиншача тайпара, Iалаьмате чIоагIа шерденнад хIана цу къовсама юкъе дакъа лоацарий мутIараш. Капитализмаш сов йIаьха йолча моттигана бIаргашта бIарга а гуш тIа-тIа дукхагIа хьекх дунен географически карта кердача участкашта паргIатон ииналя цига оттар хьегойташ дола барсар. США администраци дахча лоархIамех, хIанзле а шоэткъе иттнел нIезнагIа доацача мехкаши айлай империализмана духьаларча къовсама байракх. Адамлен доакхагIа дола дакъа да цу къовсама юкъе хьинаре дакъа лоацаш. ЦаI ах миллиард совгIа нах ба социализм общественно - экономически формаце хьисапе бокъонца долаш дола хIама а хинна дIаэттача е отташ латтача мехкашка бехаш.

ХIанзарча ханара юкъметтера проблема я дунен тIа машар лоаттабар, адамаш термоядерни катастрофана кIалхардахар, сихдаь герз хьаделга соцадар. Монополеш кхы а йIаьхегIа хилийтара, деррига Iаьдал цар бе хилийтаран низ дIахо совбаккхараи империализм духьала я из берригача наькха вахара лоархIаме йола проблема къоастаяра.

«МоллагIча машаро а, — яьхад В. И. Ленина, — бIаьза шерагIен бокхагIев бола никъ хьабелларгба вай влиянена» (ПСС, т. 40, оагIув 247). Цудухьа социальни прогресс бахьан лоаттабеча къовсамах къоастабе йиш йоацаш ба машар бахьан лоаттабу къовсам. Духьал цу къовсаме тохка а тохк чIоагI а ду тахан революционерий денал, духхьал йо хьаю лаьттарча вахара хамбеш бола беррига вах вIашн кхотабара, хIанзарча заманIа дунен революционни процесса лостам а чулоацам а къоастабеш доли авангарда политически низаш дегIахара йизза йола кIийле.

В. И. Ленина вахара керттера гIулакх хилар Октябрьски социалистически революци котьяларах. Глобальни революционни процесса ихаь а кертгерча дакъо — социализма дунен система, хIанзарча ханара революционни болхлой болам, къамаш мукъадахарей кхылолен антиимпериалистически боламаш — даьха заманна лостам луш дола толамаш, адамий исторе гола тохаш йола моттиг а хинна дIаэттача Сийлахь - боккхача Октябра влияни бахьан долаш хинна хIама да. В. И. Ленина дилла а лийрхIаб революционерий низ духбуэла хьаст эгоиаин шоашта йола гIойле лахе гIертари доалдаш йоацача цар цхьоагIонах. Деррига къамашта, доакхийдарашта а оIамигадарашта а, геттара бокха кхерам тIаоттабеш йолча империализмана духьала цхьана къовсам лоаттабаро хьаю цу цхьоагIон бокъонца йола кIийле.

Хила ма еззара гуманистични я ленински революционность. Антикоммунисташа яхха тайпара, доктринерствах, фанатизмах е эгIазлах хьакиналц иэ, из хьахилай мугIарерча нахах чIоагIа лор лазарах, цар хьалтийи вшарийн еча йоахоиех, халкъа массай творчески низех чIоагIа тешаш хиларах. Идеальни революционни парти лийрхIай В. И. Ленина шоай краз халкъа оиа гIулакх де краз хилар да альна лерхIаш болча халкъа турпалех латташ йолча партех. Цо херка социализм котъьяшачул тIехьагIа общество политически вIашпIехьалкхара модель я къахьегама сагах бокъонца вола накара да, кулгалхо, творец веш дола, бокъонца дизза дола, леррагIа демократи. Цаха шоай общества гIулакхаш шерра шоаш леладар, паччахьалкхен а общественни а гIулакхашта доал деча цар хьинаре дакъа лацар дилла а лийрхIад В. И. Ленина социалистически демократизма керттера лостам, мIаш.

В. И. Ленина оттаячача революционни къовсама стратеге бIоагIа хинна дIаэттар авангарда нахацара бувзам ма мотта чIоагIбанза, цар хьинар айданза, цхьакхха хIама юкъера ца доалийташ деррига къахьегама тIоаиаш шоаш мукъадахара болча сакхетамеча къовсама юкъе оалла дергдоацаш хиларах йола положени. Из принципа Iаьдала керте эттача марксизма - ленинизма иде я шкулгале дувцача революционни партей сакхетамеча балха чулоацам къестабер а. «Сага дукха, сага ираз бахьан» яхаш долча коммунистий цу ленински девизо дебар урдувттаду цар лаьттарча халкъашта юкъе цхьоагIони вошалеи гIулакхаш оттадера, шоай сиюш ца кходеш къовсам лоаттабара.

Шай политика Советски Союзо де лерхIаш дац берригача къахьегамхой, дерригача мехкий, бухсоцача кхьачача деррига адамий хьашташка хьежка доаца хIама. СССР гIертац, къоастадаь алча, фуннагIа даь а вIашагIкхийттача Штаташтен НАТО кхьча мехкаштен хьалхашка шийна цхьавне гIолйлена хургдола хIама де, тIема кийчо лра тIехьала.

Деррига халкъаш шийна тIаувзаш бола низ баьб цунах йоаллача гуманизма ленинизиэх. Паччахьалкхелашта юкъера вIашдухьаленаш нъестаяра метод цIаккха а хургйоацаш тIом юкъера дIабакхарах бола ленински тIехьам тIа-тIа шерагIа хьаллоацаш бараш гучабувл социализм вай заманIа адамле дегIаухаш бола шерра никъ а хинна дIаэтта хилар хIанзарчоа кхеталуш боацаршта юкъе а. Халкъашта юкъе машар краиш хилийтера тIадерзадаь Ленина хьехамах деш дарий гуманно - человечески лостам белгал а боакхаш, Германски Коммунистически парте Председатель Герберт Мисса нийса белгалдаьккхар, В. И. Ленин кхыча политически мировоззренески дагерашнарча, цу даьгъе кинаэий гIозарцакрча а, машара тIехьарча низех союзникаш партшераш бе лерхIаш хинна хилар. «Деррига машара тIехьара низаш вIашагIтоха дезаш а цуца цхьана гIулакх даим дIатIагIертта леладе дезаш а хилар белгалдаькха В. И. Ленина машара хьакъехьарча деша даькъе даькъа хиина никъ машара тIехьарча боламара гIулакхаш леладара дола масал да коммунисташта я вай мехка а». (Машарен социализман проблемаш 1984 ш., № 7, оагI. 7).

Сихдаь гера хьаделга соцадара даькъера халкъий массаш дIадехараш тервал а ца деш, Iоеш ба империалисташ истореиа чухьа эггара унзарагIча, массехк минута лаьттара вахар хIалакдаьIалакха йиш йолаш долча тIемаш дара йоачо средстваш запасош. «Валар тоя, цIе хулачул», — аьша дола реакце лозунг да монополистически буржуазена тахан а дагалатташ дола керттердар. Духхьал цун адамашца моастагIаа доло амбициеш юкатохара халкъаша шоай берригa низ тIабахийта лоаттабу къовсам ба прогресс а адам ше дунен тIа хулта а Iалашде йиш йола низ.

Антикоммунисташа чIоагIа гоама я ленинизм, шоаш боаберголча революце «технологи» лерхI цар цунах.

Ленински иденша дIахо а сийрдабоахаш я дикадар во мел долчул, сердало боедоа котъякхарга бода никъ. Уж хинне а хиннай хIана йолаш а я паргIато, демократи, социальни нийсхо бахьан лоаттабеча революционни къовсама къахьегамхой дегаш урдувттаду а даим уттадергдола а сий дола байракх.

Всеволод ИВАНОВ,
историческа Iилмай доктор, профессор.
(АПН).

Сийлахь-йоккхача Коталон 40 шу дузаш

ДагадоагIий хьона, новкъост?

...Резуненко дезаде ворхI бер дар. Дерригаш а зIамига. Болх беш цхьа да воацар кхы саг вацар. Цудухьа Василе ворхI класс ма яьккхинге (из дар 1933 шера) дас аьлар:

— КIаьнк, тоъаргьа Iа яьккха Iилмай курс, вай боккхача дезала гIо эш, балха вахача баьъахьа ва хьо.

«Красный молот» заводе ученикалла балха эттар кIаьнк. Цул тIехьагIа дийшар фабрично - заводской училище. Иштта хилар Василий Федоровичах кадрови болхло. Цу хана Даьде кхайкар: «Кагирхой, Iомае самолеташ!».

Малхбузехьа гулуш яр тIема Iаьржа морхаш, массане а кхетадора фашистий цу доккхача вонах вай кIалхардоалалургдоацалга, гайна е ганза, дийхка лаьттачара хьахийпа жIали санна, фашист тIаьоагIаргволга.

Дукха ца говш халар советски нах кхийрер, — болабелар Сийлахь - боккха Даймехка тIом.

Ялхазза тIаьнIхар Василий райвоенкомато. Ялхазза а арме дIа ца вуташ, юха цIаьвайтер: Советски Эскаре тоъаш яцар цу хана самолеташ. Цудухьа эггара хьалха эзаш йолча моттиге дIавохийтаргволаш цIаухийташ хинавар из.

Ше фу дича баькъахьа да ца хоаш, сабIарадена хьувзар Василий. Из деррига а кIорда а дась, повестка хьаялехьа, ворхIазлагIа ше вахар из военкомате. Дехар дар:

— Шоай хьашт долча вахийта, бакъда, дIагIa вагIа са кхы сетем бац!..

Из хьожаву артиллерийски поане. Цига шин бетта гIулакх даьчул тIехьагIа деша вохийт артиллерийски училище. Цига курсаш чакхъяьхачул тIехьагIа, лейтенант яха звани а йолаш, взвода командиралла хьожаву.

Денаие дакъа хьацар Резуненкос Орел яха город юхайоаккхача.

Цкъа Орловщинера Городище яхача юрта юхе гитлеровций оборона йоха а яь, чухьйилар вай эскар. Цхьаьза связь хьдар. ТIема доакъоштен подразделенешта юкъера бувзам байра. Командоване Резуненкога аьлар:

— Юхаметтаоттае связь!

— Сайна цхьа сахьт а ваьккха, вахар со, — яхаш дагалувц Василий Федоровича из ха. — Атта дацар тхона тIадилаар. Лакхача моттиге хоадабь полевой телефонни сабрг бар тха хотта безаш хинар. Iа хеттар оаха.

Из бахьан долаш Резуненкова елар Щlеча Седкъа ордеи — цун эггара хьалхара тIема совгIат. Василий Федоровича тIехьагIа тIем тIа гойта денале гIулакхаш а дисадаш Даьхено боагIа мах ца беш — цунна еннай кхы а тIема пхи орден. Бакъда, фронтовика эггара хьамсарагIа а эггара езагIа а я из — хьалхара яр.

ТIехьагIа Резуненкох артдивизионна разведка начальник хул. Цкъа Брянски хьунашка чоалхаве хьал эттар. Фашисташта дагадар, цар лерхIар ха а довза а карабоалаве везаш вар цхьа немце. Из гIулакх тIадиллар Василе групнина. Из тайпа декхар тIадожадаь немцашна вайгахьа а хьожаь хинаяр шоай група. Вайчара хьалхагIа зийна хинибар фашисташ. Цудухьа шоаш гуча а ца боалаш, шан дахьах бехьабелар ераш, цхьан групло эзсар каравоалаяергволаш, вокхар — юхебиса фашисташ боабергболаш.

Дийкна гаьнашта юкхе летакъа дIаэттар вай бIухой. Немций хьагIакхоачаше етта йолаевлар вай автоматаш. Кхо фашист ведда -кIалхарваьлар, вокхаш боабир. хIаьта ахкарни юкъе эггара низболаш волча Гончаренкос а Матюшкос а каравоалавир эзсар. Цу разведкера цхьа саг ца къасташ юхабийрзар вай салтий.

Цуэ тIехьагIа а уж тайпа рейдаш дукха яьй Резуненкос а цун новкъосташа а.

Ветерана къаьстта дагалатт 1943 шерара август бетта цхьа сайре. Окопе яр партсобрани. Цуна повестка: «Парте дIачуэпар. Болалуча тIемо коммунисташта хьалхашка оттадеча декхарех».

Резуненко Васкаена рекомендаци елар дивизиона командира Христюка, батарей командираша Лисицаен Паршинеи.

Массавола коммунист раьза а волаш, дIаийцар Василий Федорович парте мугIаршка.

Резуненко ордениски книжка тIа дIаязаь я, вай лакхе йийна Щlеча Седкъа орден йоацаш, Сийлахь - боккхача Даймехка тIема хьалхарча а шоллагIча а степена шиннийъ орден, царел совгIа, — Александр Невске орден.

ТIом чакхбаьнна цхьа шу даьлча, Грозне цIаьвера нанаш Резуненко. Ше хьалха хиннача балха юхавахар. ХIана из «Чечингтранса» ПАТО № 1 йолча АТХ мастер ва. 60 шу даьнна вале а, хьинаре дакъа лоац цо моттигерча партийни организаце балха. Из ва цуи секретара заместитель. Цо кулгалду тIехдаьккха малар нелаш болча невнца къовсам лоаттабара йолча комиссена.

Каст-каста хул из № 3 йолча юкъерча школе. Цига цо дувц шиф а шиф новкъостий а тIема наьгех.

Атта дац тIема я, парте а, къахьегама а ветерана уж деррига хIамаш дагалувца а дувца а. Бакъда, цо дийна кхетаду: кхувшйоагIача тIехьенна из ха а довза а дезаа.

И. КРАСНОВ.

Вахаре а балха а йиIиташта эшаргдола тайп-тайпана хIамаш Iомаду Назранерча № 27 йолчу ГПТУ. Къаьстта белгалъяьнна я укхаза Караченцова Любовь Ивановнас кулгалдеш йола кхалнаькха бараньаш тега мехкарий Iомабеш йола група.

Шин шера укхаза дийшача дакха квалификаци йола специалисташ хуя кхалнахах. Укх сурта тIа вайна гу хьалхарча шера дешаш болча мехкарашта ихалнаькха барахъе тега Iомадеш йоалла Л. И. Караченцева (аьрдехьараяр).

С. ПУГОЕВА сурт.

ЮБИЛЕЙНА ХЕТАДАЬ ХЬАЖАР

ТIЕМА А МАШАРА А ТЕМА

Сийлахь - боккхача Даймехка тIем тIа советски халкъо фашистски Германи йоахаь Котало яьккха 40 шу дизара хетадаьча самодеятельни художественни кхоллама Еррнгсоюзни хьажара III тур тIехьхара чакхьякхар Нохч-ГIалгIайчен профтехучилищашей юкъерча школашеи.

Цига профтехучилищай программа, шин отделенех литтар. «Цхьакха боашбоаца дагалоацам» яхаш дар хьалхара дакъа. Цун керттера чулоацам — тIема ханара стихаш, иллеш. Белгала дар СПТУ-26 херо дIаьдина А. Шахбулатова «Хьамсара дахе Росси» яха иллаш, цу училищерча Дернова Ольгас йийна К. Симонова «ДагадоагIий хьона, Алеша, Смоленщина наькъаш» яха стихотворени. Сакъердаме дийкар СПТУ-5 духовой оркестро дIалоихаш хинна Б. Окуджава «Цхьа Котало эш вайна» яха илли а. ТIом болча хана Даьхе лораеш, баха хьогаш, хапал хьалха байнача нагийча наькха а мехкарий а цисьмосх, тIемах лаьца дувцача, советски поэтий стихаех, иллей муамех хьалйиза, зрителя дегаш тохадолийташ яр «ЦIа йоаккхаш дагалоацаргва вай хIараваьр» яха СПТУ-7 дешархоша кийчъяь литературно - музыкальни композици.

ШоллагIча отделене репертуар дукхагIча даькъе хилларех латтар. Уж дар эрсий, нохчий, гIалгIай, хIирий, чергий, азербайджаний халхараш. ХIара коллективо шин-шин тайпара йола говзал гучайоаккхаш оттадаьдар уж. Бакъда, цига мел гулбенна саг цецвоаккхаш шиъ номер яр цига диъ шу даьннача кIаьнка Музаен МухьмадIаьлас кийчъяьр. ХьалхагIа цо хьекхар «ЗIамига маигалхо» яха халхар-сурт. Бокъьалдар аьлча, цо-м халхар хинна Iацар. Мангал хьожхаш воаллача сага къахьегам, хоза дувцаш долча кесо из гIедвуташ хилар, нIаьдвалар, хIама даар. Болх чакхбаьнначул тIехьагIа дIаьлиэка зурма локхаш салаIар — бIарча вахара - лелара хореографически баллада яр воккхача артиста говзалца цу кIаьнко гойтар. Иштта, массавар цецвоаккхаш фатаца тIехьара хола тоабир цуи дас аккордионаца дIалоихаш хинна вайнахьа муамаш а.

Профессионально - технически училищай концерте Iалаьмате дика йийкар Нохч-ГIалгIай АССР искусствай заслуженни деятель, Нохч-ГIалгIай АССР Ленински комсомола преме лауреат Р. Ибрагимов дирижер а волаш «Нийсархо» яхача профтехобразоване управлене, илле а хилхара а халкъа ансамбла халкъа инструментий оркестро дIалекха «Лоамашка сатесса» яхеи «Лезгинка» яхеи вайнахьа мелодеш.

Тайп-тайпарча жанрех йола бIаь совгIа номер юкъейоагIаш доккха концерт дар цу туре республика школьникаш оттадаьр. Лаххача профессиональни говзалца кийчъяь, тайп-тайпара дукха номераш яр цуна юкъе. ХьалхагIа дена йовзаш йола берий коллективаш а солисташ а цIаьхаза бIаргабаьтта ца Iеш, дукха дика нерда хIамаш а гучадаьхар хьажаро.

Къаьстта чIоагIа наькха сакъадоаккхаш, тIехь - тIайоагIача хана лорае а профессиональни тоне а еза безаме оазаш йолаш, массехк йиIиг - илланчархо а чтец а гучаьъхар укхаза. Кхычетел дукхача хана деза искусстве болх беш бола специалисташ я композиторaш а цецбоаккхаш даьккхар царех цхьабараша шоай иллеш. Уж ба: «Нана-Наьсаре» яха гIалгIай илли даьккха Назрановски районера Барахоева Лида, «Ала сога, хьазилгаш» яха илли ийна Молгобекерча № 1 йолча юкъерча школера Богатырева, Урус - Мартанерча № 7 йолча юкъерча школера Мусаитова Луиза, Алиева Мадина. Хова дийкар цар дIаоалаш хинна «Сакъердаме потнаш» яхача перелачера «Художник» яхеи «Сапожник» яхеи шин илли.

Барахоева Лидай оазах лаьца вовзаш волча композитора Бексултанов Iусмара аьлар:

— Iалаьмате дика оаз йолаш йиIиг я Барахоева Лида. Цул совгIа, йоккха опыт йолаш волча илланчархочо санна, сцена тIа вхь хеташ озаенна йоацаш а я из. Бокъьалдар аьлча, чIоагIа лорае еза Лидай оаз. Дагадех - дехкача иллеш даха ца ихувлаш, кестеста специалисташца дIахьожхаш лораеш лелае еза из. Тахан из ше а лоралой, да, нана, хьехархой, специалисташ оарцагIбьнна цунга хьожаш хуле, цунах йоккха илланчархо хила тарлу.

Цу тайпа кхы а массехк бер белгалдаьлар цу хьажаре. Техкача, хьежача кхы а дукхха корадоагIаргда вай. наькха берашта юкъе уж тайпа говзадараш. Хьанна хов царех вай республика цIа йоаккхийтаргйолаш илланчархой хургбий?!

Стихаш дика йийшар укхаза Алхастерча Ганиева Аьсета, Итум-Калерча Амаевас, Орджоникидзевскерча Тунгоева Асеси Исаева Лидаси. ГIойтарча Тагирова Заремас. Наурерча О. Давашова, дукхача кхычар.

Массехк литературно-музыкальни композици а гойтар республика дешархоша. Царна юкъе тематически кIоаргагIа а, дикагIа оттаь а кхоочашьяь а яр Шелковскерча юкъерча школа дешархой агитбригадо хьекха «Хьежаш да тхо хьога, фестиваль!» яха композици.

Лоацца аьлча, кIоарга чулоацам болаш сакъердаме программа яр республика дешархоша Сийлахь - йоккхача Котало 40 шу дизара наькъадолхаш кийчъяьр.

Б. АВАДИЕВ.

ФЕ ХИЛА

НаькъагIа лелара Правилай 96 пункте дIаяздаь латт: Оттабьча боарамал тIех ца йоаккхаш, наькъагIа лелача машиний духхал. наькъеи атмосферини хьалаш, хIаьта иштта транспортни средства башхалонаши тIера мухьи терьал а беш лехка декхарийла ва водитель транспортни средство.

Уж хIамаш теркалдаьдац Алтайски края Иглы яхача юртара вай республике баха ший гаргара нах болча вена госномераш а йоацаш йолча «Жигулие» водителя А. А. Китаева. Урус-Мартанаш Ачхой-Мартанаш юкъерча наькъагIа сов сиха водаш цо терналльмц наькъа тIа латта К—701 яха трактори цун телла моттиг тозеш вальла водитель В. Э. Тафуеви. Ше ма йодда тIатехай цунна «Жигули» А. А. Китаева трактора водитель а вуш, легковой машина чу ваьгIача 6 сага хала човнаш а еш.

Цу кIирандийнахьа, сайрийна 8 сахьат даьннача хана Ростов—Баку наькъагIа 777-ча километре Ачхой-Мартане вахача «Волга-М21» водителя И. М. Муртазова Шальа района Дачу-Борзое вахача водителя С.-Х. Исламгиреева лехнаш хиннача «Жигулена» тIатехай машин. Из автоавари хиннача метте 3 саг вийнаа, 6 сага човнаш яьй.

ДIадалача кIирагIа (11 апрелера 18 апреле кхаччалца) НГIАССР наькъашка 12 автоавари яьй 4 саг ве а вуаш, 23 сага човнаш а еш.

НГIАССР МВД ГАИ.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

«БIаьсти». Х.-Б. ИСРАИЛОВА этюд.

ТЕЛЕВИДЕНИ

20 АПРЕЛЬ
ЕРРИГСОЮЗНИ КОММУНИСТИЧЕСКИ СУББОТНИК
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Коталон стратеги». Дукха сереш йола телевизионни документальни фильм. 10-гIа фильм — «Керттерча лостамагIа».
9.50 — «Дика товараш дукхагIа».
10.20 — «Художникех дола дувцараш». СССР халкъа художник В. Цигаль.
10.55 — «Новкъост илли» яха Ерригсоюзни телевизионни конкурс. Ульяновскера передача.
11.45 — Коммунистически субботника дневник.
12.00 — Сийлахь - йоккхача Коталон 40 шу дизарга. «Котбаьннараш» яха тIема ханарча доттагIий клуб. 31-ча эскара ветеранаш вIашагIкхетар.
13.15 — РСФСР Паччахьалкхен духови оркестра выступлени.
13.30 — «Дезали школен». Телевизионни журнал.
14.00 — «СелаIад» яхача халкъа кхолламах йола Дунен халкъашта юкъерча VI-ча телевизионни программай фестиваль «Шиъ лелаш вола музыкант» (ГДР).
14.30 — Коммунистически субботника дневник.
14.45 — «В. И. Ленин. Вахара оагIонаш». «Цкъа хьалаьца никъ» яха дукха сереш йола телевизионни фильм. 3-гIа фильм — «ГIаьметтаоттар».
15.45 — «Московский» яхача совхоз-комбината академически хора выступлени.
16.00 — Политически обозревателя Г. В. Пряхина къамаьл.
16.30 — «БIаргашта гушдар — теша халадар».
17.30 — «Европана кхерам тIатувсар — дуненна кхерам тIатувсар» яхача документальни фильма премьера.
18.35 — «Цирка арена тIа».
19.20 — «Хьай цIи дагайоагIаш хила». Художественни фильм. «Мосфильм» «Иллюзион» (Польша).
21.00 — «Ха».
21.45 — «Смена ъьиначул тIехьагIа». Ерригсоюзни коммунистически субботника хетадаь дола, Московски производственни объединене «Серго Орджоникидзе цIерагIча станкостроительни заводе» оттадаь концерт.
23.20 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Iуйранара гимнастика».
8.15 — «Могаш хила безам бале».
8.30 — Куба музыкаш ритмаш.
8.55 — Свердловски телевидене студе программа.
10.05 — «Iуйранара почта» яха музыкальни передача.
10.35 — «Болдински гонкараш». Горькера передача.
10.55 — «Путешественникий клуб».
11.45 — «Хьай йуаг хьада». Политически илле концерт.
12.50 — «Шоана хетар», «Реформа болх [illegible] я».
13.20 — Кхоана — советски Iилман Ди. «СевкавНИПИнефть» институт».
13.50 — Киножурнал.
14.30 — «Ансамблах дола дош». «Хьаста оаз». «Шун дехарех дола вIашагIкхетараш» яхача циклцара (нохчий меттала).
14.35 — Сийлахь - йоккхача Коталон 40 шу дизарга. «Нагахьа кхераша къамаьл деш хилча». Музыкальни передача.
15.45 — Дунен халкъашта юкъера обозрени.
16.00 — Мультфильм.
16.20 — Хоккеех йола дунен чемпионат. Швеце сборни — Финлянде сборни. 2-гIен, 3-гIен периодаш. ЧССР-ера трансляци.
18.00 — «Дебют». Молдавски ССР Паччахьалкхен академически оперен балетен театра къона солисташ.
18.30 — Поэзи. П. Багданов.
19.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Динамо» (Москва) — «Динамо» (Киев). 2-гIа тайм.
19.50 — «Нохч-ГIалгIайчен нIира».
20.00 — «Бийса даьнъала хийла шун, бераш!».
20.15 — Къахьегама цIей.
20.25 — Коммунистически субботника доакъошхошта лаьрхIа концерт.
21.00 — «Ха».
21.45 — Хоккеех йола дунен чемпионат. СССР сборни — ГДР сборни. 2-гIен, 3-гIен периодаш. ЧССР-ера передача.
23.20 — Хоккеех йола дунен чемпионат. Канада сборни — США сборни. 2-гIен, 3-гIен периодаш.

21 АПРЕЛЬ
СОВЕТСКИ IИЛМАН ДИ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Самодеятельни художественни кхолламга Ерригсоюзни хьажар.
8.35 — «Кастта со геттара а къастаргва беранцара» яхача документальни фильма премьера.
9.20 — «Спортлото». 16-гIа тираж.
9.30 — «Гурган».
10.00 — «Советски Союза гIулакх ду аз!».
11.00 — «Могашле». Киевера передача.
11.45 — «Iуйранара почта» яха музыкальни передача.
12.15 — «Экрана тIа Сибаре гIе я». Киножурнал.
12.30 — «Юртара сахьат».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — «ДоттагIален наькъашца». СССР-и ПНР-и сотрудничествах йола киноочерк.
14.20 — С. Дангулов — «МукIарал». ССР Союза Паччахьалкхен академически ЗIамагIча театра фильм-спектакль.
16.45 — Тахан советски Iилман Ди.
17.15 — «Шун наьхаташка хьенкна». Музыкальни передача.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — Мультфильмаш. «ГIозлен илли», «БIаьстан фаьлг».
19.25 — Футболах йола СССР чемпионат. «Зенит» — «Динамо» (Тбилиси). 2-гIа тайм.
20.10 — «Из хиннад дукха ха йоацаш...». Сергей Владимирович Образцова дувц. 30-ча шерашка хиннача эстрадни искусствах.
21.00 — «Ха».
21.35 — Хоккеех йола дунен чемпионат. ФРГ сборни — СССР сборни. 2-гIен, 3-гIен периодаш. ЧССР-ера передача.
22.55 — Футбольни обозрени.
23.20 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка а дIаоттаI».
8.20 — «Деррига из безам баса». Киножурнал.
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.00 — «Эрсий метта къамаьл».
9.30 — Брянсках долча телевизионни документальни фильма премьера. «Дийна дагалоаттам».
10.05 — Концерт.
11.05 — Сийлахь - боккхача Коталон 40 шу дизарга. «Сийлахь - боккха Даймехка тIом» яха киноэпопея. 18-гIа фильм — «Берлин бахьан хинна тIом». 19-гIа фильм — «ТIема тIехкъара юкъ».
12.40 — Фаьлг боича хьоашагIа. «Гоамача кизгай паччахьалкхе».
14.20 — «СелаIад» яхача халкъа кхолламох йола Дунен халкъашта юкъерча VI-ча телевизионни программай фестиваль. «Шиъ лелаш вола музыкант» (ГДР).
14.50 — «Тха корреспонденташа дувц».
15.20 — ГIорбаьнна советски композитораш — Ленински преме лауреаташ. А. И. Хачатурян.
16.05 — Мультфильмаш.
16.30 — ЧССР-ера музыкальни передача.
17.00 — «Дийнача хIамай дунен тIа».
18.00 — Документальни фильм.
18.10 — Илли оал Лятошинске цIерагIча камерни хора. Киевера передача.
18.30 — 1905—1907 шерашка Россе хиннача революце 80 шу дизарга. «Пролог» яха художественни фильм.
20.00 — «Бийса даьнала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Дунен нагирхойн».
20.50 — «Джайляу дIадода ахка». Телевизионни документальни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Дика Iуйре». Художественни фильм.
23.00 — «Концертий сезон». Фильм-концерт.
23.20 — Хоккеех йола дунен чемпионат. ЧССР сборни — США сборни. 2-гIен, 3-гIен периодаш. ЧССР-ера трансляци.

РАДИО

20 АПРЕЛЬ
ЕРРИГСОЮЗНИ ЛЕНИНСКИ КОММУНИСТИЧЕСКИ СУББОТНИК

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.44 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.47 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.50 — «Къахьегамо доаних сага сий» (нохчий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.35 — «Даха а лела а новкъостал ду тхона иллеша». Концерт (эрсий меттала).
10.15 — «Хьамсарча Даьхенна — дегай йIовхали кулгаша хьадерий» яха литературно-музыкальни композици (нохчий меттала).
11.00 — «Къонал» (эрсий меттала).
11.30 — «Литературни Нохч-ГIалгIайче» (эрсий меттала).
12.40 — «Машарен къахьегамен иллеш» (гIалгIай меттала).
13.00 — «Парте тIахьехамаш дог айду» (гIалгIай меттала).
15.15 — «Терски казакий иллей фольклора оагIонаш» яхача циклера йола передача (эрсий меттала).
16.00 — Ерригсоюзни ленински коммунистически субботника хетаь лаьрхIа йола выпуск (эрсий меттала).
16.10 — Ерригсоюзни ленински коммунистически субботника хетаь лаьрхIа йола выпуск (нохчий меттала).
16.20 — Ерригсоюзни ленински коммунистически субботника хетаь лаьрхIа йола выпуск (гIалгIай меттала).
16.30 — «Даха а лела а новкъостал ду тхона иллеша» яха концерт (гIалгIай меттала).

21 АПРЕЛЬ
СОВЕТСКИ IИЛМАН ДИ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
7.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттамах
8.25 — «Ленинах иллеш оал бола хоам (эрсий меттала). «...вай» яха концерт (эрсий меттала).

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктоахкаш секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-65-01; юрта бокхаш — 2-47-84; культура — 2-64-75; кисаний — 2-85-84; корректорске — 2-89-88.
НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора—2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-84; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ02079. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1934.